

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

Навчально-науковий інститут заочно-дистанційного навчання
Форма навчання заочна
Кафедра бухгалтерського обліку і аудиту

Допускається до захисту

Завідувач кафедри _____ Алла МІЛЬКА

« ____ » грудня 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: «Фінансова звітність суб'єкта малого підприємництва, методика
її складання та використання в управлінні»
(за матеріалами Товариства з обмеженою відповідальністю
«Логістик Трансавто»)**

зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

освітня програма «Облік і аудит»

ступеня магістр

Виконавець роботи Джугалик Тетяна Дмитрівна

_____ 15.12.2025 р.

Науковий керівник к.е.н., доцент Любимов Микола Олександрович

_____ 15.12. 2025 р.

Рецензент _____ Хмелевська Ірина Олексіївна

Полтава 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
Розділ 1. Теоретичні аспекти складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва	7
1.1. Сутність та значення суб'єктів малого підприємництва в ринковій економіці.....	7
1.2. Нормативно-правове регулювання та концептуальні основи фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва	16
1.3. Характеристика фінансово-господарської діяльності та постановки облікової роботи на ТОВ «Логістик Трансавто».....	24
Висновки за розділом 1	34
Розділ 2. Фінансова звітність суб'єкта малого підприємництва та методика її складання	36
2.1. Сутність, склад та принципи фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва	36
2.2. Методика складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва	44
2.3. Міжнародний досвід складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва	48
2.4. Напрями удосконалення фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва.....	57
Висновки за розділом 2	61
Розділ 3. Використання даних фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва в управлінні	64
3.1. Фінансова звітність як складова інформаційного забезпечення аналізу фінансового стану та результатів діяльності суб'єкта малого підприємництва	64
3.2. Комплексний аналіз фінансової звітності ТОВ «Логістик Трансавто».....	72
3.3. Оцінки та прогнозування ризику банкрутства ТОВ «Логістик Трансавто».....	83
Висновки за розділом 3	89
ВИСНОВКИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ	91
ПЕРЕЛІК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ	96
ДОДАТКИ	106

ВСТУП

Процес інтегрування української економіки у світову нерозривно пов'язаний із необхідністю реформування всіх інструментів управління національним господарством із врахуванням найкращих вітчизняних і міжнародних практик. Важливим компонентом системи управління кожного суб'єкта господарювання в Україні є система бухгалтерського обліку. Завершальним етапом облікового процесу є підготовка та подання фінансової звітності.

Попри те, що великі підприємства та акціонерні товариства формують і подають фінансову звітність у повному обсязі, суб'єкти малого підприємництва зазвичай використовують скорочену (спрощену) форму. Такий підхід виправданий специфікою суб'єктів малого підприємництва, оскільки знижує витрати часу на складання фінансової звітності та відповідає спрощеним умовам ведення бухгалтерського обліку. Водночас така форма фінансової звітності втрачає свою інформативність порівняно з більш деталізованими фінансовими звітами великих компаній. Це суттєво обмежує її корисність для управлінського персоналу та інших зацікавлених осіб, які проводять аналіз звітних даних.

Питанням удосконалення методики складання фінансової звітності підприємства присвячували свої праці такі провідні науковці, як: Банера Н. П., Голобородько Т. В., Зоріна О. А., Іванчук Н. В., Небильцова О. В., Чебанова Н. В., Шеверя Я. В. та інші. Методологічні аспекти проведення аналізу фінансової звітності підприємства досліджуються у роботах Кириченко О. В., Єпіфанової І. М., Козлянченко О. М., Лобова О. М., Матківської Н. І., Рузакової О. В., Хринюк О. С. та інших науковців. З метою оптимізації фінансово-господарської діяльності суб'єктів малого підприємництва в Україні, особливого значення набувають теоретичні дослідження побудови методики складання фінансової звітності суб'єктами

малого підприємництва та комплексного аналізу її показників, чим і обґрунтовується актуальність обраного напрямку дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є опанування методики складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва та використання її показників у процесі управління.

Для досягнення поставленої мети в кваліфікаційній роботі вирішено наступні завдання:

досліджено сутність та значення суб'єктів малого підприємництва в економіці країни;

розкрито нормативно-правове регулювання та концептуальні основи фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва;

надано характеристику фінансово-господарської діяльності та постановки облікової роботи на ТОВ «Логістик Трансавто»;

обґрунтовано сутність, склад, принципи та особливості методики складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва за національними стандартами;

проаналізовано міжнародний досвід складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва;

виявлено напрями удосконалення фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва;

з'ясовано значення фінансової звітності як складової інформаційного забезпечення аналізу фінансового стану та результатів діяльності суб'єкта малого підприємництва;

здійснено комплексний аналіз показників фінансової звітності ТОВ «Логістик Трансавто»;

проведено оцінку та прогнозування ризику банкрутства ТОВ «Логістик Трансавто».

Об'єктом дослідження є фінансова звітність суб'єкта малого підприємництва та використання її показників у процесі управління.

Предметом дослідження є методика складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва та використання її показників у процесі управління.

Суб'єктом дослідження у кваліфікаційній роботі виступає товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) «Логістик Трансавто».

Методи дослідження. У процесі дослідження використано систему методів, направлену на досягнення поставленої мети та завдань. Зокрема, для дослідження сутності фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва використано діалектичний метод та метод порівняння. Системний підхід до об'єкта дослідження застосовано при вивченні нормативно-правового регулювання та концептуальних основ фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва. Методи аналізу, синтезу, дедукції та індукції застосовано при вивченні методики складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва. Методи елімінування, групування, порівняння, вибіркового спостереження, статистичні методи, факторний аналіз, горизонтальний та вертикальний аналіз використано в процесі аналізу даних фінансової звітності та їх використання в управлінні. Метод абстракції та узагальнення використано для формулювання висновків. Графічний та табличний методи застосовано для оформлення результатів дослідження.

Теоретичною основою дослідження є законодавчі акти Верховної ради України та нормативні документи Міністерства фінансів України; Укази Президента; Постанови Кабінету Міністрів України; матеріали Державної служби статистики України, які визначають основні засади методики складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва.

Інформаційною базою дослідження стали теоретичні та методологічні розробки вітчизняних та зарубіжних вчених у періодичних виданнях з питань організації та методики складання, подання фінансової звітності підприємства, у т.ч. суб'єктами малого підприємництва, та аналізу її показників; первинні, зведені облікові документи та фінансова звітність ТОВ «Логістик Трансавто» за 2022-2024 роки.

Наукова новизна полягає в обґрунтуванні теоретичних положень щодо методики складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва і розробці практичних рекомендацій щодо її удосконалення в межах конкретного підприємства. Доведено практичну значимість інформації, яка міститься в фінансовій звітності суб'єктів малого підприємництва для потреб управління. Удосконалено методику використання цієї інформації для управління суб'єктом малого підприємництва.

Практична значущість отриманих результатів. Результати дослідження можуть бути використані в практичній діяльності ТОВ «Логістик Трансавто», а також для подальших наукових розробок в цій сфері.

Результати проведеного дослідження опубліковано у Збірнику матеріалів XI Міжнародної молодіжної науково-практичної інтернет-конференції, що проходила 10 листопада 2025 р. в м. Полтава (додаток У).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

1.1. Сутність та значення суб'єктів малого підприємництва в ринковій економіці

В Україні господарська діяльність, що здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів та з метою одержання прибутку, є підприємництвом, а суб'єкти підприємництва - підприємцями. Тобто підприємницька діяльність провадиться фізичними та юридичними особами, зареєстрованими як суб'єкти підприємницької діяльності в порядку, встановленому законодавством.

Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» дає визначення суб'єктів малого підприємництва як «суб'єктів підприємницької діяльності будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня чисельність працюючих за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та обсяг річного валового доходу не перевищує 10 млн. євро, визначену за середньорічним курсом НБУ» [69]. Одночасно в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [68] наводиться розмежування усіх підприємств на великі, середні, малі та мікропідприємства для цілей бухгалтерського обліку (табл. 1.1).

Подібний підхід у вітчизняному законодавстві базується на європейському законодавстві. Так, загальне поняття, категорії і типи (види) суб'єктів малого й середнього підприємництва в Європейському Союзі визначені в положеннях Рекомендації Європейської комісії від 6 травня 2003 року [73].

Таблиця 1.1 - Розмежування підприємств для цілей бухгалтерського обліку

Показник	Мікро підприємство	Мале підприємство	Середнє підприємство	Велике підприємство
	Задовольняє 2 з трьох критеріїв за даними річної фінансової звітності за рік, що передує звітному			
Балансова вартість активів	до 350 тисяч євро	до 4 мільйонів євро	до 20 мільйонів євро	понад 20 мільйонів євро
Чистий дохід від реалізації продукції	до 700 тисяч євро	до 8 мільйонів євро	до 40 мільйонів євро	понад 40 мільйонів євро
Середня кількість працівників	до 10 осіб	до 50 осіб	до 250 осіб	понад 250 осіб

Джерело: систематизовано автором за [68]

Відповідно до ст. 2 Рекомендації Європейської комісії від 6 травня 2003 року визначені такі категорії суб'єктів підприємництва в ЄС:

- суб'єкти малого підприємництва;
- суб'єкти середнього підприємництва;
- суб'єкти мікропідприємництва [73].

Так, суб'єктом малого підприємництва є підприємство, де працює менше 50 осіб, а річний оборот та/або загальний річний баланс не перевищує 10 мільйонів євро. До категорії суб'єктів середнього підприємництва відносяться підприємства, на яких працює менше 250 чоловік і які мають річний оборот, що не перевищує 50 млн. євро та/ або загальний річний баланс, що не перевищує 43 млн. євро. Суб'єктом мікропідприємництва є підприємство, де працює менше 10 осіб, а річний оборот та/або загальна річний баланс не перевищує 2 млн. євро. Значення має та обставина, що суб'єкт, в якому 25% і більше капіталу або права голосу контролюється державним органом, не визнається таким суб'єктом [73].

Отже критерії для визначення суб'єктів мікропідприємництва й малого підприємництва в Європейському Союзі і в Україні є тотожними.

Не доходять єдиної думки щодо суб'єктів малого підприємництва і вчені, які в основу їх виокремлення закладали переважно здійснення виробничої чи

комерційної (торговельної) діяльності. Узагальнення сучасних позицій вчених щодо терміну «суб'єкти малого підприємництва» наведено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2 - Позиції вчених щодо терміну «суб'єкти підприємницької діяльності»

Автор, джерело	Суб'єкт малого підприємництва
Н. Волошук [9, с. 14]	це особливий вид господарської діяльності з врахуванням творчих здібностей підприємця та інноваційних підходів, що базується на самозайнятості підприємців та членів його родини, власному ризику і майновій відповідальності, спрямований на отримання прибутку та за певними критеріями визначений чинним законодавством
О. Матусова [47, с. 13]	це сектор регіональної економіки, в якому функціонують суб'єкти підприємницької діяльності різних організаційно правових форм, що здійснюють самостійну, інноваційну, систематичну, на власний ризик господарську діяльність з метою отримання економічного і соціального ефект
В. Міца [55, с. 123]	типологічна форма підприємництва, заснована на прийнятті інноваційних рішень щодо раціонального використання наявного ресурсного потенціалу, характеризується свободою вибору методів та форм менеджменту та здійснюється з метою максимізації прибутку
О. Пукало [72, с. 32]	це самостійна діяльність, пов'язана з виробництвом продукції, наданням послуг тощо з метою отримання прибутку, яка здійснюється фізичними і юридичними особами, що зареєстровані як суб'єкт підприємницької діяльності, передбачені законодавством
В. Фролова [85, с. 18]	є самостійним органічним елементом ринкової економіки, який базується на ініційованій ризиковій господарській діяльності малих підприємств та фізичних осіб-підприємців з метою отримання додаткового прибутку
О. Черняєва та А. Гриненко [91, с. 35]	не тільки цілеспрямована підприємницька діяльність фізичної чи юридичної особи, що пов'язана з підвищеним ризиком, заснована на використанні інноваційної ідеї, основною метою якої є максимізація прибутку за рахунок виробництва і продажу товарів, виконання різних робіт і надання різноманітних послуг з обов'язковим дотриманням норм законодавства, а також відповідність критеріям віднесення до малого підприємництва

Джерело: узагальнено автором за [9, с. 14; 47, с. 13; 9; 55, с. 123; 72, с. 32; 85, с. 18; 91, с. 35]

Інформація табл. 1.2 підтверджує, що серед вчених відсутня єдність щодо терміну «суб'єкти малого підприємництва». Одні з них в основу такого визначення закладають ознаки підприємництва з посиланням на необхідність відповідності критеріям, що встановлює законодавство для віднесення до категорії малого підприємництва [9, с. 14; 91, с. 35], інші визначають таке підприємництво як цілий сектор [47, с. 13], що має свій сенс, але характеризує

значення таких суб'єктів без розкриття їх сутності. Тут слід зазначити, що дійсно суб'єкти малого підприємництва як один з суб'єктів ринкової економіки характеризується низкою особливостей:

економічна відособленість, незалежність суб'єктів господарювання щодо вибору напрямів та методів менеджменту;

врахування кон'юнктури ринку та нормативно-правового забезпечення;

несення відповідальності за прийняті рішення, вплив наслідків та пов'язаних з цим ризиків;

орієнтація на комерційний успіх, що передбачає головним чином максимізацію прибутку, реалізацію своїх ідей та бачень стосовно пріоритетного напрямку розвитку господарської діяльності.

Вважаємо, що на сьогодні недоцільно давати певне авторське визначення терміну «суб'єкт малого підприємництва», оскільки в законодавстві його чітко визначено - це фізична особа-підприємець чи юридична особа, в яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб і річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 млн. євро, визначену за середньорічним курсом НБУ.

Окрім того, вимагає більш пильної уваги і співвідношення термінів «суб'єкт малого підприємництва», «мале підприємство» та «малий бізнес». Як правильно зауважує А. В. Богаченко мале підприємництво є більш ширшим поняттям аніж мале підприємство, «мале підприємництво може бути представлено як фізичною особою підприємцем так і юридичною особою, а мале підприємство – це тільки юридична особа» [7, с. 21]. При цьому «малий бізнес» та «мале підприємництво» на сьогоднішній день використовуються переважно як синоніми. Водночас існують і інші позиції. Так, наприклад, Н. І. Копняк вважає за необхідне розмежовувати ці терміни наступним чином: «малий бізнес - це практична діяльність малих підприємницьких структур з метою отримання прибутку; а мале підприємництво - це явище в національній економіці, що описує відносини, встановлює взаємозв'язки, визначає функції та значимість малих підприємницьких структур» [34, с . 83].

На сьогодні актуальним є питання класифікації суб'єктів малого підприємництва. Окрім традиційного поділу, який зафіксований в законодавстві щодо віднесення до таких суб'єктів фізичних осіб-підприємців та юридичних осіб, які відповідають встановленим законодавством критеріям, існує велика кількість підходів щодо їх поділу на види. Так, наприклад, А. В. Богаченко виокремлює мале промислове підприємництво, під яким вчений розуміє «самостійну, ініціативну, систематичну на власний ризик господарську діяльність з виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг промислового характеру, яка здійснюється фізичними та юридичними особами, зареєстрованими як суб'єкти підприємницької діяльності у вигляді юридичної особи чи фізичної особи-підприємця у порядку, встановленому законодавством, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом НБУ» [7, с. 23]. Керуючись такою логікою можна виокремити різні види суб'єктів малого підприємництва за галузевою ознакою, наприклад: суб'єкт малого сільськогосподарського підприємництва, суб'єкт малого підприємництва в сфері послуг тощо.

На основі вивчення фахової літератури [42, с. 160; 48, с. 157; 61, с. 293; 72, с. 31; 81; 85, с. 22; 91, с. 35] визначено ключові функції суб'єкта малого підприємництва у ринковій економіці (додаток А).

Слід також зупинитися на значенні суб'єктів малого підприємництва в ринковій економіці.

Суб'єкти малого підприємництва відіграють важливу роль в українській економіці, забезпечуючи близько 64 % доданої вартості, 81,5 % працюючих у господарських організаціях та 37 % податкових надходжень.

За даними Державної служби статистики [62] автором проаналізовано динаміку діючих суб'єктів малого підприємництва в Україні за 2022-2024 років (рис. 1.1).

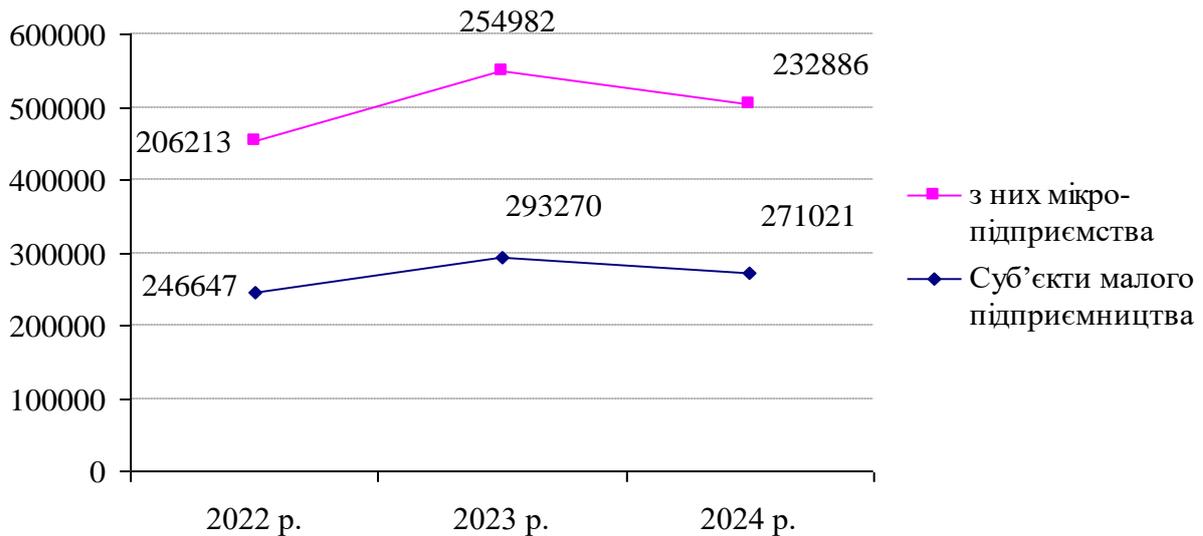

Рисунок 1.1 - Кількості діючих суб'єктів малого підприємництва в Україні за 2022-2024 рр.

Джерело: побудовано автором за [62]

Варто зазначити, що роль суб'єктів малого підприємництва в сучасних умовах господарювання пояснюється тим, що саме вони формуються конкурентні відносини в економіці, визначаються темпи економічного розвитку, структуру та якісну характеристику ВВП.

Важливим є те, що цей сектор економіки сприяє збільшенню кількості зайнятого населення - за рахунок відкриття власної справи та самозайнятості, що є особливо актуальним. Створюючи нові робочі місця, підприємництво сприяє якісному наповненню місцевих та державного бюджетів через збільшення податкових надходжень від розширення кола платоспроможних платників.

В наслідок військових дій на території України з лютого 2022 року ситуація значно погіршується. Це негативно вплинуло на розвиток досліджуваних суб'єктів господарювання, а також призвело до зменшення кількості зайнятих на них працівників з 1429,7 тис. осіб до 1374,2 тис. осіб за 2022-2024 роки (рис. 1.2).

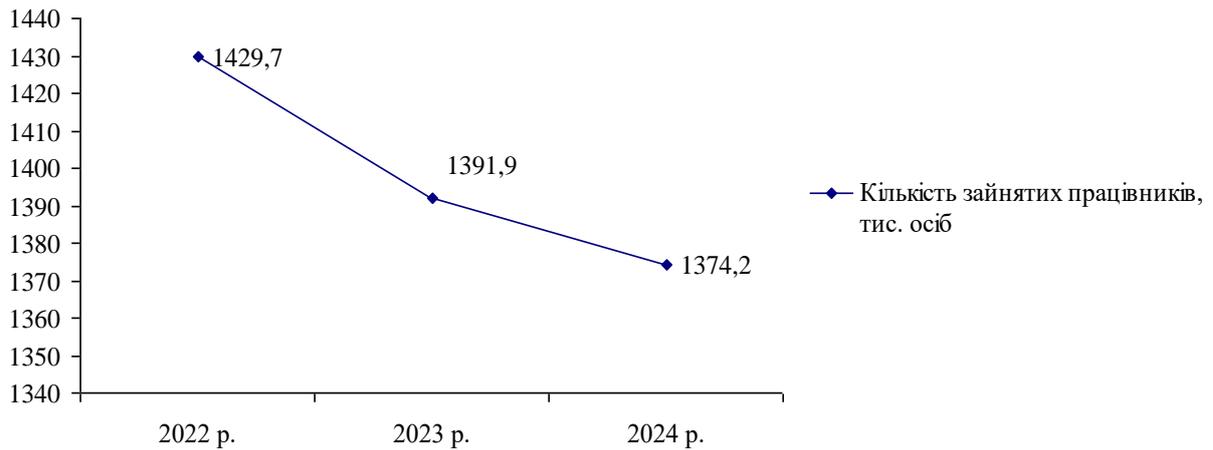

Рисунок 1.2 - Кількість зайнятих працівників у суб'єктів малого підприємництва за 2022-2024 рр. (тис. осіб)

Джерело: побудовано автором за [62]

Суб'єкти малого підприємництва можуть займатися різноманітною діяльністю, але часто їхні види діяльності в цілому зосереджені у сфері торгівлі, ремонту автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку - 35,2 % підприємств; у сфері операцій з нерухомим майном, оренди, інжинірингу та надання послуг підприємцям - 19,8 %; у сфері промисловості - 15,0 %; у сфері будівництва - 10% (рис. 1.3).

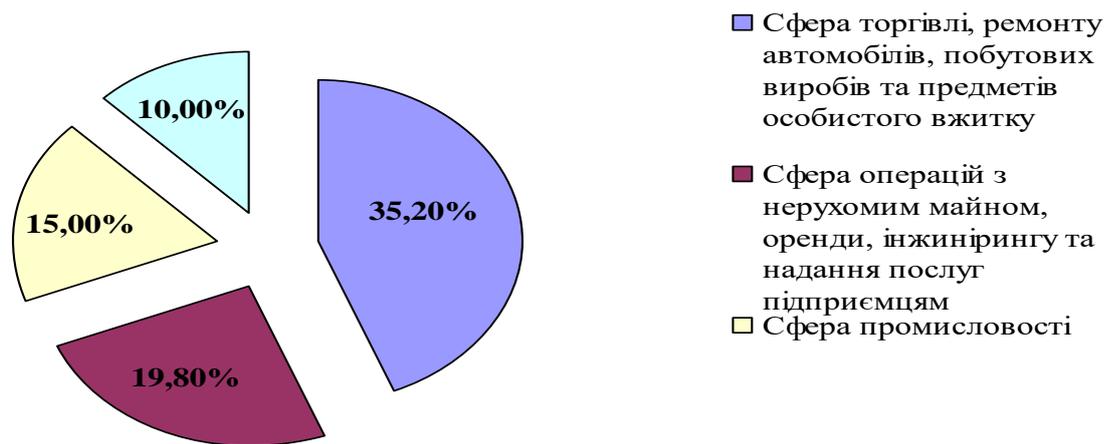

Рисунок 1.3 - Основні сфери діяльності суб'єктів малого підприємництва в Україні

Джерело: побудовано автором за [62]

Долучаємося до позиції Г. М. Мадриги, який вважає, що суб'єкти малого підприємництва відіграють важливу роль в економічному розвитку. Ця роль полягає в наступному:

суб'єкти малого підприємництва є важелем для зміни структури економіки. Для них основний спонукальний мотив - можливість одержання прибутку. У зв'язку з цим вони завжди концентрують свої дії на розвитку перспективних напрямків господарської діяльності, віддача від яких може перевершити середні показники;

розвиток суб'єктів малого підприємництва створює «поживне середовище» для конкуренції. Забезпечуючи освоєння перспективних виробництв, підприємці сприяють швидшому оновленню техніко технологічної бази і номенклатури продукції фірми. Вони стимулюють господарську активність, підтримуючи конкуренцію й існуючий ринок;

суб'єкти малого підприємництва можна вважати каталізатором економічного розвитку, який істотно впливає на структурну перебудову в економіці; збільшення обсягів виробництва і надання послуг; підвищення рівня попиту і пропозиції; стимулювання інвестиційної діяльності; прискорення темпів економічного розвитку національної економіки;

суб'єкти малого підприємництва сприяють економії і раціональному використанню всіх ресурсів. Діяльність підприємця нерозривно зв'язана з господарським ризиком. Саме ця обставина є потужним стимулом економії ресурсів, вимагає від підприємця детального аналізу рентабельності проектів, відповідального ставлення до інвестицій, раціонального витрачання ресурсу, найманню робочої сили;

суб'єкти малого підприємництва забезпечують сильнодіючі стимули до вискоєфективної праці. Здебільшого особистості, котрі мають власний бізнес і завдяки цьому сильніші спонукальні мотиви, більше зацікавлені в якісній і продуктивній праці, ніж наймані працівники [42, с. 158].

Окрім макроекономічного значення суб'єктів малого підприємництва слід звернути увагу і на мікроекономічне значення, яке полягає у перевагах та

недоліки, які можливі у випадку, коли створюються суб'єкти малого підприємництва (рис. 1.4).

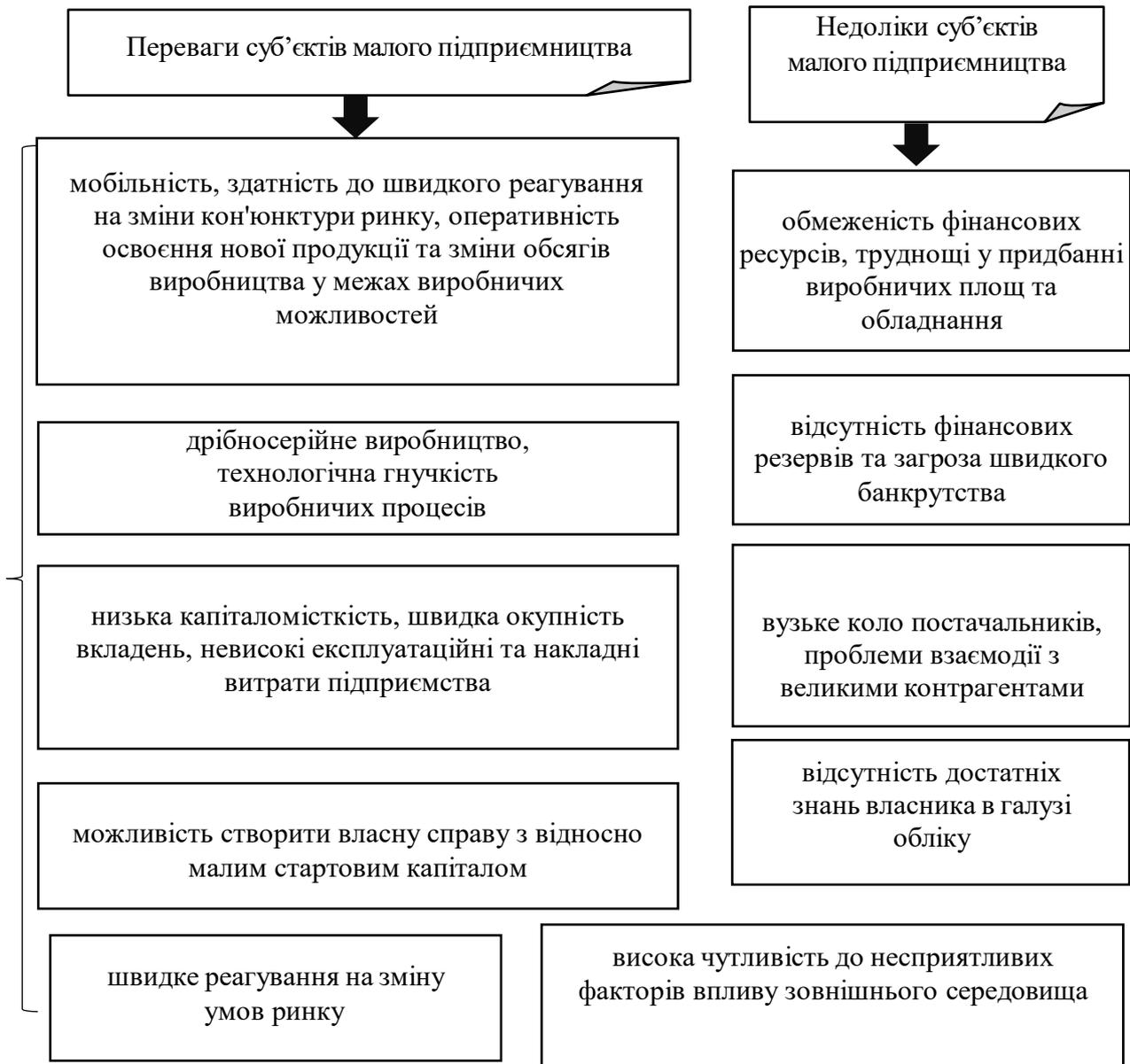

Рисунок 1.4 - Переваги та недоліки функціонування суб'єктів малого підприємництва в Україні

Джерело: складно автором за [42, с. 160; 48, с. 157; 61, с. 293; 72, с. 31; 81; 85, с. 22; 91, с. 35]

Серед факторів, що впливають розвиток суб'єктів малого підприємництва в Україні, слід назвати зміни систем оподаткування, адже кожний зважений крок влади впливає на результат їх діяльності та чисельність найнятих

працівників таких суб'єктів. Крім цього, ще одним важливим фактором є фінансова криза, що призвела до скорочення темпів зростання кількості суб'єктів малого підприємництва, розвитку тіньової економіки, в тому числа та за їх рахунок.

Отже, констатована відсутність єдиного трактування термінів, що застосовуються для характеристики суб'єктів малого підприємництва, у нормативних документах та науковій дискусії вчених, що призводить до зниження ефективності регулювання державної підтримки та користування нею з боку малого бізнесу. Встановлено, що суб'єкти малого підприємництва представляють собою провідний сектор ринкової економіки. Розглянуто особливості розвитку суб'єктів малого підприємництва в Україні, виявлено проблеми та перспективи їх подальшого розвитку.

1.2. Нормативно-правове регулювання та концептуальні основи фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва

В основі складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва лежать певні концептуальні основи. Так, наприклад, в Концептуальній основі фінансової звітності обґрунтовано, що оскільки фінансові звіти складаються багатьма суб'єктами господарювання і надаються зовнішнім користувачам у різних країнах світу, можуть виглядати подібними але відрізняються один від одного, використовують різні елементи, для того щоб зменшити ці розбіжності шляхом гармонізації регулюючих положень, стандартів бухгалтерського обліку та процедур, розроблено відповідні засади, які мають враховуватися при складанні фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва [1, с. 126, 33]. Ці засади враховуються і в процесі нормативно-правового регулювання складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва.

Однак перед тим, як розглянути особливості нормативно-правового регулювання складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва, відзначимо, що до нього можна підходити двояко. Нормативно-правове регулювання можна досліджувати згідно з юридичною силою нормативно-правових актів, які регулюють процедуру складання фінансової звітності. У цьому випадку уся система нормативно-правових актів виглядає наступним чином (рис. 1.5).

Рисунок 1.5 - Рівні нормативно-правових актів, що регулюють складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва за юридичною силою

Джерело: узагальнено автором за [24; 32-33; 52-54; 56-60; 65-71; 73; 88]

Окрім того, можливо застосувати й інший підхід, представлений на рис.

1.6.

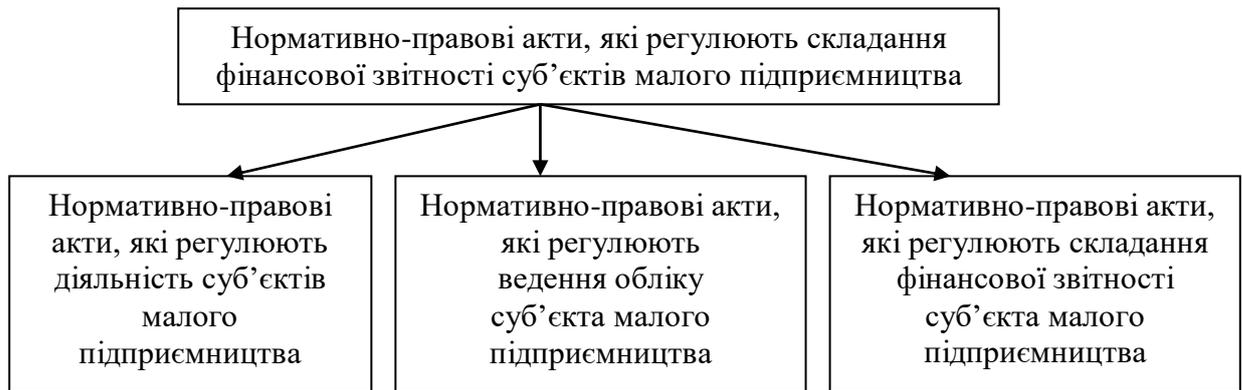

Рисунок 1.6 - Групування нормативно-правових актів, що регулюють складання фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва за змістом

Джерело: узагальнено автором за [24; 32-33; 52-54; 56-60; 65-71; 73; 88]

Так, відповідно до ст. 13 Конституції України, держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки. Ст. 42 Конституції України проголошує, що кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом [32]. Тобто суб'єктом малого підприємництва в Україні може стати будь-хто.

Цивільний кодекс України не містить вимог щодо звітності малих підприємств, але регулює договірні відносини, на підставі яких суб'єкти підприємницької діяльності здійснюють господарські операції та відображають їх в обліку [88]. Окрім того, він чітко фіксує процедури реєстрації юридичних осіб та суб'єктів підприємницької діяльності - фізичних осіб. Йому в цьому допомагає Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» [69].

Важливе місце в системі діяльності суб'єктів малого підприємництва та складання ними фінансової звітності відграє Податковий кодекс України [66]. Його норми регулюють спрощену систему оподаткування, яку можуть обрати суб'єкти підприємницької діяльності, а також загальну систему оподаткування, методику складання, строки складання та здачі податкової звітності.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. В ст. 3 Закону визначено, що метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати підприємства [68].

Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» передбачено самостійний вибір форми організації бухгалтерського обліку:

введення до штату підприємства посади бухгалтера або створення бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером;

користування послугами спеціаліста з бухгалтерського обліку, зареєстрованого як підприємець, який здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи;

ведення на договірних засадах бухгалтерського обліку централізованою бухгалтерією або аудиторською фірмою;

самостійне ведення бухгалтерського обліку та складання звітності безпосередньо власником або керівником підприємства. Ця форма організації бухгалтерського обліку не може застосовуватися на підприємствах, звітність яких повинна оприлюднюватися, та в бюджетних установах [68].

У процесі обліку суб'єкти малого підприємництва користуються наступними нормативними документами:

Методичними рекомендаціями по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку малими підприємствами, затвердженими наказом Міністерства фінансів України від 25.06.2003 р. № 422 [51];

Методичними рекомендаціями із застосування регістрів бухгалтерського обліку малими підприємствами, затвердженими наказом Міністерства фінансів України від 15.06.2011 р. № 720.

Враховуючи, що основним видом діяльності ТОВ «Логістик Трансавто» є надання допоміжних послуг у сфері вантажних перевезень, тому ще одним нормативним документом, який використовує товариство, є Методичні рекомендації з формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті [50]. Цей нормативний документ застосовується «з метою обліку витрат і визначення собівартості перевезень (робіт, послуг) та своєчасного, повного та достовірного визначення фактичних витрат на їх виконання, обчислення фактичної собівартості окремих видів перевезень (робіт, послуг), здійснення контролю за використанням матеріальних, трудових та грошових ресурсів» [50]. Не зважаючи на те, що ці Методичні рекомендації мають рекомендаційний характер, вони в повній мірі використовуються ТОВ «Логістик Трансавто» при калькулюванні фактичної собівартості перевезень та послуг, які надаються товариством.

У ч. 3 ст. 11 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» вказується, що для «суб'єктів малого підприємництва, Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку встановлюється скорочена за показниками фінансова звітність у складі Балансу і Звіту про фінансові результати» [68].

Найважливішим нормативним актом, який регулює складання фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва, є НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» [60].

Норми цього НП(С)БО застосовуються (крім підприємств, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності):

- 1) для складання Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва:
суб'єктами малого підприємництва - юридичними особами, які визнані такими відповідно до законодавства (крім тих, які складають Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва);
представництвами іноземних суб'єктів господарської діяльності;

2) для складання Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва:

суб'єктами малого підприємництва - юридичними особами, які ведуть спрощений бухгалтерський облік доходів та витрат відповідно до податкового законодавства;

суб'єктами малого підприємництва - юридичними особами, що відповідають критеріям мікропідприємництва.

Новостворені підприємства та підприємства, які за результатами діяльності за минулий рік відповідають критеріям, наведеним вище, застосовують НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» [60] у поточному (звітному) році. Якщо підприємство за результатами діяльності протягом року втратило ознаки відповідності критеріям, наведеним вище, то фінансовий звіт таким підприємством складається за звітний період, у якому це відбулось, і подальші періоди поточного (звітного) року відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [56].

Суб'єкти малого підприємництва, які мають право на застосування спрощеного обліку доходів і витрат та які не зареєстровані платниками податку на додану вартість, можуть систематизувати інформацію, що міститься у прийнятих до обліку первинних документах, в регістрах бухгалтерського обліку без застосування подвійного запису.

Відповідно до положень ст. 13 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» звітним періодом для складання фінансової звітності є календарний рік [68]. Періодична звітність складається щоквартально нарастаючим підсумком з початку звітного року.

Підприємства зобов'язані подавати квартальну та річну фінансову звітність органам, до сфери управління яких вони належать, трудовим колективам на їх вимогу, власникам (засновникам) відповідно до установчих документів, якщо інше не передбачено законодавством. Органам виконавчої влади та іншим користувачам фінансова звітність подається відповідно до законодавства.

Відповідно до постанови Кабінету міністрів України «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності» [67], фінансова звітність (крім зведеної квартальна та консолідованої) подається підприємствами відповідним органам, не пізніше 25 числа місяця, що настає за звітним кварталом, а річна - не пізніше 28 лютого наступного за звітним року.

Квартальна або річна фінансова звітність подається підприємствами органів Державної фіскальної служби України у строки, передбачені для подання декларації з податку на прибуток підприємств» [67].

Таким чином, платники податку на прибуток подають фінансову звітність разом з податковою декларацією, що передбачено п. 46.2 Податкового кодексу України, а малі підприємства (тобто суб'єкти малого підприємництва) не подають квартальної фінансової звітності (п. 46.2 Податкового кодексу України), окрім випадку, коли платник авансових внесків збитковий у I кварталі звітного року і бажає скористатися правом не сплачувати авансових внесків, тоді він подає декларацію разом із фінансовою звітністю за I квартал такого поточного року [66].

Крім цього, складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва регулюється іншими НП(С)БО (наприклад, НП(С)БО 15 «Дохід» [58] визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкриття у фінансовій звітності, НП(С)БО 16 «Витрати» [59] визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття в фінансовій звітності), Планом рахунків бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [65], Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [24].

Зазначимо, що суб'єкти малого підприємництва на спрощеній системі оподаткування можуть застосовувати Спрощений план рахунків або вести облік без застосування плану рахунків та подвійного запису [71].

Узагальнюючи законодавчі та нормативно-правові акти щодо порядку складання та подання фінансової звітності малими підприємствами, представимо їх у вигляді табл. 1.3.

Таблиця 1.3 - Законодавчі та нормативно-правові акти, що регулюють порядок складання та подання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва

№ з/п	Нормативне джерело	Питання, що розкривається
1	2	3
1	Конституція України [32]	Закон визначає загальні умови для ведення бізнесу, має найвищу юридичну силу
2	Цивільний кодекс України [88]	Кодекс регулює договірні правовідносини, визначає умови реєстрації фізичних осіб як підприємців та юридичних осіб
3	Податковий кодекс України [66]	Кодекс визначає принципи оподаткування суб'єктів малого підприємництва, а також порядку подання фінансової та податкової звітності
4	Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань»	Закон регулює процедуру реєстрації юридичних та фізичних осіб-підприємців, які відносяться до категорії малих
5	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [68]	Закон визначає мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів, регулює процеси організації бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності на малих підприємствах
6	Методичні рекомендації із застосування реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами [51]	Визначають порядок застосування суб'єктами малого підприємництва реєстрів бухгалтерського обліку
7	НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [56]	Визначає зміст та форму фінансових звітів та загальні вимоги до розкриття їх статей
8	НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» [60]	Встановлює зміст і форму Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва в складі Балансу (форма № 1-м) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-м) та порядок заповнення його статей, а також зміст і форму Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва в складі Балансу (форма № 1-мс) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-мс) та порядок заповнення їх статей
9	Порядок подання фінансової звітності [67]	Визначає строки та порядок подання фінансової звітності суб'єктом малого підприємництва

Продовження табл. 1.3

1	2	3
10	План рахунків бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [65]	Встановлює перелік синтетичних та аналітичних рахунків, дані стосовно яких використовуються в процесі складання фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва
11	Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [24]	Визначає рекомендації щодо використання плану рахунків в обліку, на підставі чого складається фінансова звітність
12	Спрощений план рахунків бухгалтерського обліку	Встановлює спрощений перелік синтетичних та аналітичних рахунків, дані стосовно яких використовуються в процесі складання фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва

Джерело: узагальнено автором за [24; 32-33; 52-54; 56-60; 65-71; 73; 88]

Таким чином, нормативно-правове забезпечення процедури складання та подання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва регламентується як нормативними актами, затвердженими для всіх підприємств, так і розрахованими тільки на суб'єкти малого підприємства.

1.3. Характеристика фінансово-господарської діяльності та постановки облікової роботи на ТОВ «Логістик Трансавто»

Для дослідження тенденцій розвитку господарської діяльності ТОВ «Логістик Трансавто» у додатку Б проведено аналіз його основних економічних показників за 2022-2024 роки на основі даних фінансової звітності (додаток В, Д, Е).

За інформацією додатка Б відмічаємо, що в ТОВ «Логістик Трансавто» спостерігається збільшення активів у 2023 р. на 9829,00 тис. грн або на 15,86 % у порівнянні з 2022 р. за рахунок зростання вартості оборотних активів на 11602,60 тис. грн і незначного зменшення вартості необоротних активів на

1773,60 тис. грн. Навпаки, у 2024 році відбулось зменшення активів товариства на 8804,00 тис. грн. за рахунок скороченням необоротних і оборотних активів за на 6119,90 тис. грн. і 2684,10 тис. грн. відповідно.

Необоротні активи ТОВ «Логістик Трансавто» представлені незавершеними капітальними інвестиціями та основними засобами. При цьому переважну частину у їх складі займають основні засоби, зокрема: у 2022 році - 89 %, 2023 році - 73%, 2024 році - 71 %.

Протягом досліджуваного періоду відбувається зменшення основних засобів. Так, у 2022 році їх вартість дорівнювала 32160,1 тис. грн, 2023 році на 7159,70 тис. грн менше, а у 2024 році вартість основних засобів становила 19960,8 тис. грн. Основними причинами такої динаміки можуть бути: амортизація (основні засоби з часом зношуються і втрачають свою початкову вартість через фізичний та морально-етичний знос, їх застарілість); фізичні пошкодження, аварії або надмірний знос основних засобів, що призводить до зниження їх вартості та необхідності ремонту або заміни обладнання; продаж.

У 2023 році вартість незавершених капітальних інвестицій порівняно з 2022 роком збільшилась на 5372,10 тис. грн або на 134,94 %, що підтверджують дані додатка Б.

Оборотні активи ТОВ «Логістик Трансавто» включають запаси, дебіторську заборгованість, грошові кошти та їх еквіваленти й інші оборотні активи. На кінець 2022 року 91 % усіх оборотних активів займала дебіторська заборгованість. Це є негативним моментом у діяльності товариства і свідчить про необачну кредитну політику товариства і вилучення значної суми коштів із обороту. Запаси, грошові кошти та інші оборотні активи займали майже однакову питому вагу у цьому періоді. У 2023 році, як і в 2022 році, основну частину оборотних активів займає дебіторська заборгованість - 87 %. При цьому збільшуються запаси на 1496,20 тис. грн. Вартість грошових коштів та їх еквівалентів має від'ємне значення, а саме -642,2 тис. грн. Однією із причин такої динаміки грошових коштів та їх еквівалентів є значний приріст кредиторської заборгованості.

Аналізуючи структуру активів ТОВ «Логістик Трансавто» за 2024 рік стверджуємо, що дебіторська заборгованість скоротилась до 81 %, але все одно займає найбільшу частину оборотних активів. Тобто, товариство покращило свою кредитну політику і йому вдається збільшити швидкість повернення грошових коштів від клієнтів. Це можна вважати позитивним сигналом, який свідчить про здатність ТОВ «Логістик Трансавто» ефективно управляти своїми фінансами.

Відмічаємо, що протягом 2022-2024 років відбулось збільшення запасів на 1108,70 тис. грн або на 36,94 %. Така динаміка негативно впливає на розвиток товариства, оскільки збільшення запасів призводить до фінансових витрат, а ТОВ «Логістик Трансавто» вкладає більше грошових коштів в матеріали та товари, які ще не продані. Це призводить до витрат на зберігання, страхування і обслуговування запасів, що, збільшує загальні витрати товариства. Наприкінці звітнього року відбувається приріст грошових коштів та їх еквівалентів на 1514,70 тис. грн. за рахунок поліпшення управління дебіторською та кредиторською заборгованістю. Інші необоротні активи становлять 1454,1 тис. грн., що на 118,80 тис. грн більше ніж в попередньому році.

Переважну частину зобов'язань за досліджуваний період займають поточні зобов'язання. У 2023 році їх вартість збільшилась на 4920 тис. грн, 2024 році на 867,40 тис. грн. Така динаміка відбувається через надходження нових кредитів або позик від банків, інших фінансових установ або кредиторів, збільшення зобов'язань перед кредиторами (постачальниками) може відбуватися внаслідок великих обсягів закупівель товарів або послуг на кредитних умовах.

Власний капітал ТОВ «Логістик Трансавто» у 2023 році збільшився на 5505,40 тис. грн, що обумовлено отриманням прибутку. Наступний рік характеризується понесенням збитків на товаристві і тому спостерігається зменшення розміру власного капіталу до 12827,4 тис. грн.

Основним джерелом отримання прибутку за 2022-2023 роки є дохід від реалізації. При цьому чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у 2023 році зріс на 1689,70 тис. грн або на 2,88 %. Одночасно зросла і собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) на 2764,20 тис. грн. або на 6,63 %. У 2024 році товариство отримало збиток у розмірі 9796,4 тис. грн, що обумовлено скороченням чистого доходу від реалізації на 28544,00 грн. порівнюючи з попереднім.

Слід відмітити, що негативним моментом у діяльності ТОВ «Логістик Трансавто» є значне скорочення показників рентабельності. Так, показник рентабельності продажу за 2023 рік скоротився до 3,12 % у порівнянні з 2022 роком. У наступному звітному періоді спостерігається збитковість продажу - 30 %. Рентабельність активів товариства у 2022 році становила 10,98 %, а в 2023 році лише 6,74 %. Наступний рік характеризується вже збитковістю активів і становить 14,54 %. Рентабельність власного капіталу у 2023 році зменшилась на 21,70 %, 2024 році на -77,98 %.

Позитивним моментом у діяльності товариства за 2022-2024 роки є зростання коефіцієнта придатності. Даний коефіцієнт характеризує, яка частина основних засобів придатна для експлуатації, тобто не була списана на витрати діяльності. Така риса є безумовно позитивною тому, що чим вище являється коефіцієнт придатності, тим краще технічний стан основних засобів. У 2022 році даний коефіцієнт дорівнює 1,44, 2023 році - 1,95, 2024 році - 2,74.

Наступним позитивним моментом у діяльності товариства є випередження темпів зростання продуктивності праці. У 2022 році продуктивність праці одного працівника складає 1543,23 тис. грн, тоді як у 2023 році цей показник зріс до 1587,70 тис. грн. Факторами підвищення продуктивності праці на товаристві стали покращення комфорту та характеру праці, підвищення освітнього рівня працівників, нові ідеї вдосконалення умов праці для працівників ТОВ «Логістик Трансавто». Навпаки, у 2024 році спостерігається скорочення такого показника вдвічі, а його значення становить 756,87 тис. грн за рахунок скорочення вартості обсягу реалізованої продукції.

Бухгалтерський облік ТОВ «Логістик Трансавто» є обов'язковим і ведеться безперервно з моменту його реєстрації. Головні завдання бухгалтерського обліку у товаристві зображені на рис. 1.7.

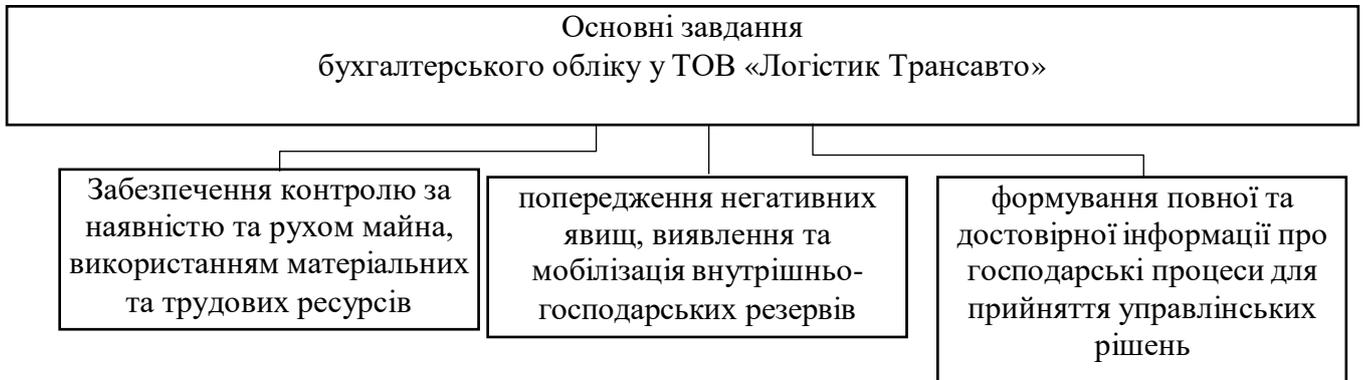

Рисунок 1.7 - Головні завдання бухгалтерського обліку у ТОВ «Логістик Трансавто»

Джерело: розроблено автором

Для ведення обліку товариство використовує Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, які затверджені Міністерством фінансів України і визначають принципи та методи ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, що не суперечать міжнародним стандартам.

ТОВ «Логістик Трансавто» використовує загальну систему оподаткування і сплачує лише один прямий податок - податок на прибуток, ставка якого 18 %. Також товариство зареєстровано як платник податку на додану вартість, ставка якого складає 20 % ПДВ з урахуванням системи формування податкового кредиту. Для ТОВ «Логістик Трансавто» обов'язковим є сплата військового збору за ставкою 5,0 % та єдиного соціального внеску за ставкою 22 %. Також варто зазначити що дане товариство користується загальним Планом рахунків бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік як динамічна економіко-правова прикладна інформаційна система проявляє всі якості у сконцентрованій формі через здійснення облікового процесу, який є центральною ланкою облікової діяльності.

У ТОВ «Логістик Трансавто» обліковий цикл складається з етапів, узагальнених на рис. 1.8.

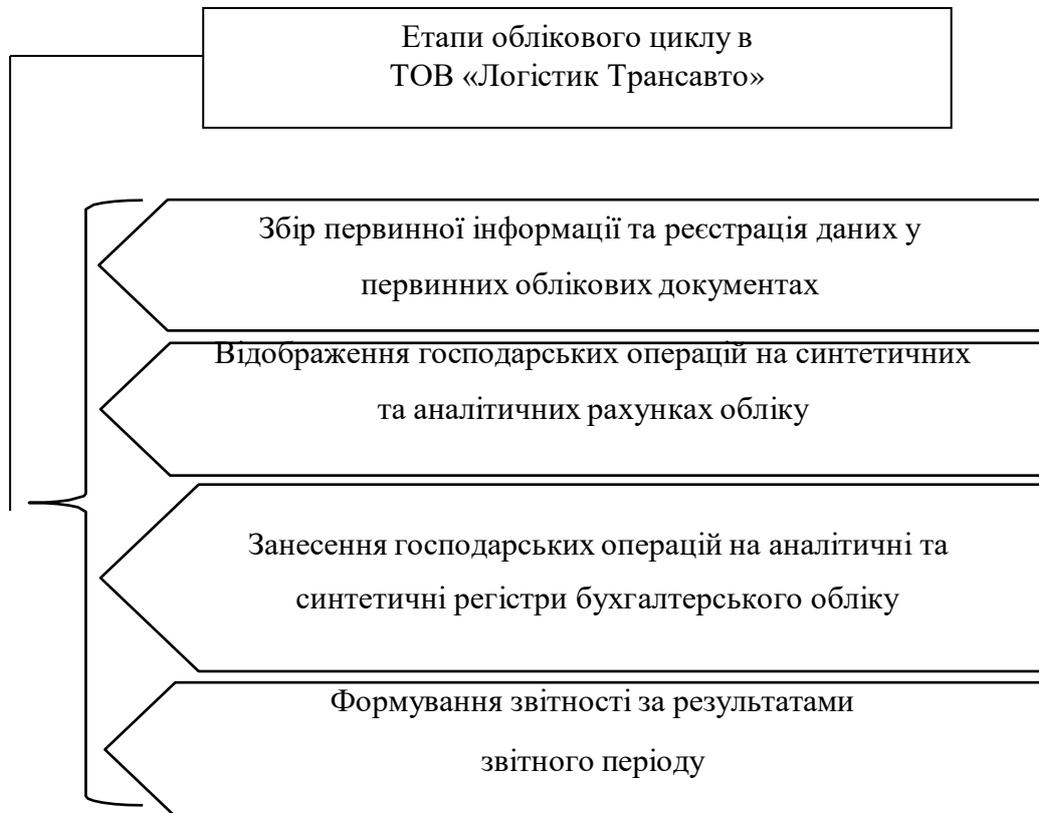

Рисунок 1.8 - Етапи облікового циклу в ТОВ «Логістик Трансавто»

Джерело: розроблено автором

На першому етапі відбувається збір та обробка отриманої первинної інформації та відображення облікових даних у первинних документів встановленої форми. На наступному етапі на основі складених первинних документів відбувається формування бухгалтерських записів шляхом використання методу подвійного запису. На третьому етапі у товаристві бухгалтер відображає господарські операції в аналітичних та синтетичних регістрах бухгалтерського обліку. І на останньому етапі відбувається формування фінансової звітності за наслідками звітного періоду.

Бухгалтерський облік та фінансова звітність ТОВ «Логістик Трансавто» ґрунтуються на принципах, які визначені у НПСБО 1 «Загальні вимоги до

фінансової звітності» [56]. Бухгалтерський облік підприємства покладається на головного бухгалтера та на бухгалтера, який йому підпорядковується.

Досліджуваний суб'єкт малого підприємництва подає проміжну квартальну та річну фінансову звітність. Для товариства встановлюється скорочена за показниками фінансова звітність у складі Балансу (форма № 1-м) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-м), форми яких затверджені у НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» [60].

Відповідно до чинного законодавства облік у будь-якого суб'єкта господарювання повинен вестися відповідно до облікової політики. Разом з тим, у ТОВ «Логістик Трансавто» відсутній розпорядчий документ з облікової політики, що є суттєвим недоліком.

Наразі у ТОВ «Спеціалізована сервісна компанія» ведеться лише фінансовий облік, інформація якого використовується керівництвом для прийняття управлінських рішень і не в повній мірі задовольняє потреби управлінського персоналу.

Облік у товаристві повністю автоматизований, що дозволяє оперативно отримувати інформацію для управління, забезпечує формування вихідної інформації, підвищує швидкість обміну інформацією між органами управління і керованими об'єктами скорочує ручну працю, яка пов'язана з розрахунком аналітичних показників і заповненням форм внутрішнього обліку, забезпечує підвищення ефективності, прозорості та оперативності роботи бухгалтерії.

Головним недоліком при цьому є те, що використовується для ведення обліку технологічна платформа «1С:Підприємство 8.3» і конфігурація 1С Бухгалтерія. Ця комп'ютерна програма є nereкомендована для використання в Україні, адже її розробники зареєстровані у країні-агресорі.

З огляду на це, вважаємо доцільним перехід на вітчизняне програмне забезпечення.

Коротке порівняння функціональних можливостей вітчизняних програмних продуктів для управління діяльністю суб'єктів малого підприємництва наведено у табл. 1.4.

Таблиця 1.4 - Порівняння функціональних можливостей вітчизняних програмних продуктів для управління діяльністю суб'єктів малого підприємництва

Функціональні можливості	Програмні продукти					
	Ажур-ДОК	Дебет Плюс	Акцент-бухгалтерія	Бест звіт плюс	Хепі-Бух	BookKeeper
Зведення бухгалтерського балансу	+	+	+	+	+	+
Облік банківських операцій	+	+	+	+	+	+
Облік товарно-матеріальних цінностей	+	+	+	+	+	+
Облік основних засобів	+	+	+	+	+	+
Облік заробітної плати	-	+	+	-	+	+
Облік кадрів	-	+	-	-	+	+
Управлінський облік	+	+	-	-	-	-

Джерело: розроблено автором

Вважаємо, що найбільш прийнятним програмним забезпеченням для ведення бухгалтерського обліку в ТОВ «Логістик Трансавто» є програма «Дебет Плюс». Система управління підприємством «Дебет Плюс» має модульну структуру, що дозволяє клієнтові скласти оптимальний пакет послуг, вибравши функціонал, який відповідає конкретним потребам суб'єкта малого підприємництва.

Інформація в програмі зберігається у формі документів, які можна умовно розділити на первинну (первинні документи, початкові залишки, проведення та довідники), розрахункову (вихідні документи) та керуючу (параметри системи).

Крім того, при впровадженні управлінського та стратегічного обліку у ТОВ «Логістик Трансавто» перевагою програми «Дебет Плюс» стануть саме можливості детального контролю та аналізу витратного складу бюджету і наявність трьох різновидів аналітичного обліку.

Для проведення нарад, презентацій та підготовки звітності важливим аспектом є можливість системи автоматичного створення звітів у форматах Microsoft Excel та Microsoft Word з професійно оформленими таблицями та кольоровими інформативними діаграмами.

Загальносистемна інформація використовується всіма підсистемами комплексу та служить для взаємозв'язку інформації всіх підсистем в єдине ціле. Інформація поточної підсистеми використовується лише поточною підсистемою і служить для забезпечення взаємозв'язку інформації всередині конкретної підсистеми. Програмний комплекс «Дебет Плюс» включає підсистеми, які наведені на рис. 1.9.

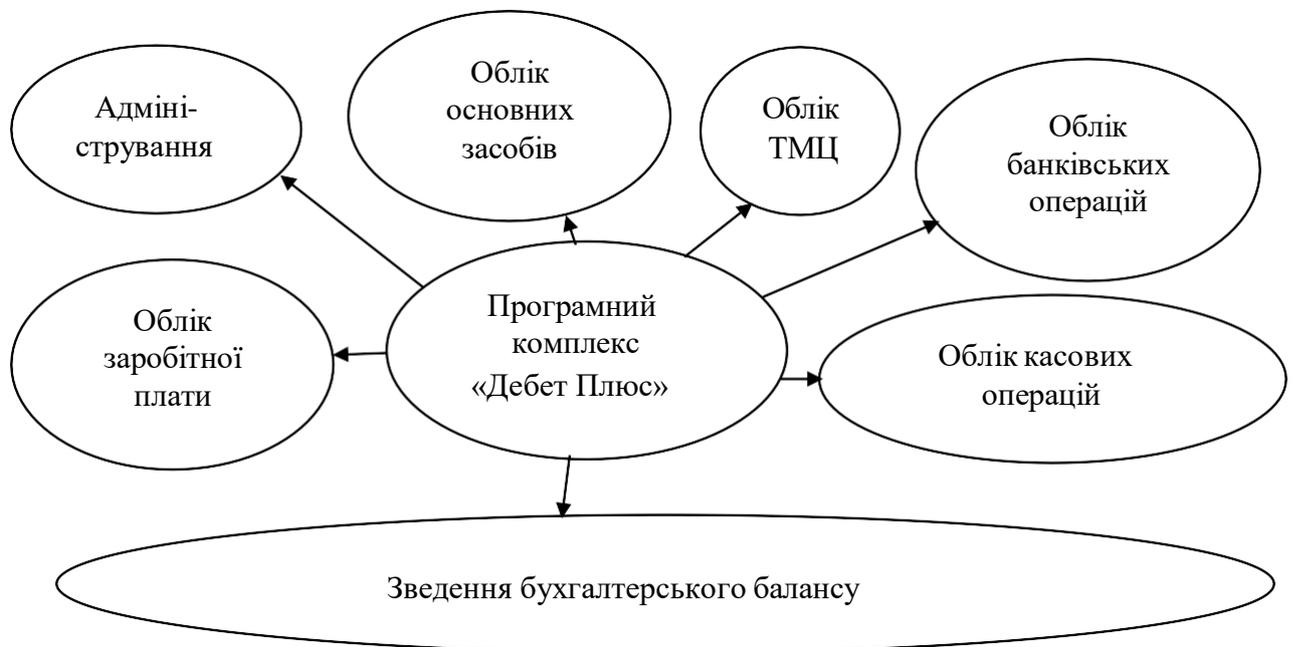

Рисунок 1.9 - Підсистема програмного комплексу «Дебет Плюс»

Джерело: розроблено автором

Перевагою даного програмного забезпечення є навчання користувачів. Тобто під час впровадження програми користувача супроводжує власний фахівець компанії, який є бухгалтером-консультантом. Він надасть користувачеві всю необхідну підтримку на кожному етапі навчання та налаштування програми відповідно до бухгалтерського обліку та облікової

політики підприємства - починаючи з введення початкових залишків і закінчуючи формуванням фінансової звітності. Навчання відбувається в зручному темпі і гнучкому графіку, дозволяючи користувачеві максимально використовувати переваги нового програмного забезпечення вже з перших днів його впровадження.

З'ясовано, що наступним недоліком, який існує в організації обліку у ТОВ «Логістик Трансавто» є відсутність розпорядчого документу про облікову політику та графіку документообігу.

На основі вивчення етапів формування облікової політики та її схему методики складання, а також особливостей діяльності та організації обліку у товаристві, з метою удосконалення обліку автором було розроблено і запропоновано до використання Наказ про облікову політику, який представлений у додатку Ж.

Відсутність графіку документообігу у ТОВ «Логістик Трансавто» часто приводить до втрати первинних документів або ж їх надходження у бухгалтерію із запізненням.

Зауважимо, що форма графіку документообігу на законодавчому рівні не встановлена. У той же час, наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88 затверджено Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, яким передбачено, що на підприємстві може бути графік документообігу, але він необов'язковий.

Як правило, розробка графіка документообігу на підприємстві покладається на головного бухгалтера. Складаючи такий графік, необхідно забезпечити оптимальну кількість структурних підрозділів через які проходить кожний первинний документ та мінімальний термін перебування документа в окремому підрозділі. Тому, автором було запропоновано найбільш вагомі реквізити для створення графіку документообігу на ТОВ «Логістик Трансавто», які наведені у додатку И.

За результатами дослідження, встановлено, що основними напрямками підвищення прибутковості та рентабельності ТОВ «Логістик Трансавто»

можуть бути: підвищення темпів нагромадження основного капіталу; впровадження нових технологій, які приведуть до зростання рівня конкурентоспроможності на внутрішньому та на зовнішньому ринках; збільшення розміру капіталовкладень у цю галузь із темпом росту 8-10 % на рік; необхідність розвитку маркетингового відділу; ефективно використовувати отримані прибутки.

Для покращення обліку на ТОВ «Логістик Трансавто» є перехід на вітчизняну програму автоматизації обліку, запровадження таких важливих документів, як облікова політика та графік документообігу.

Висновки за розділом 1

1. Узагальнення різних підходів вчених до визначення суб'єкта малого підприємництва дозволило зробити висновок про доцільність використання в практиці визначення, яке наводиться в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність України», за яким під цим терміном доцільно розуміти фізичну особу підприємця чи юридичну особу, в яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб і річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 млн. євро, визначену за середньорічним курсом НБУ. Проведено статистичний аналіз діяльності суб'єктів малого підприємництва в Україні, визначено переваги та недоліки діяльності суб'єктів малого підприємництва.

2. Нормативно-правове регулювання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва - це регламентація правовими нормами, закріпленими в нормативно-правових актах, процедури складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва. Основними нормативними актами, які регулюють складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва, є Конституція України, Цивільний, Податковий кодекс, Закони України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб підприємців та громадських

формувань», «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» та інші нормативні акти.

3. Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є ТОВ «Логістик Трансавто». На основі дослідження показників виробничо-господарської діяльності дійшли висновку про розширення обсягів ТОВ «Логістик Трансавто», на що вказує зростання майна, чистого доходу та прибутку лише у 2023 році, далі спостерігається тенденція до спаду в поточному році досліджуваного періоду. Разом з тим динаміка коефіцієнтів рентабельності свідчить про негативні зміни рентабельності продажу, що відбулися в останні роки.

З огляду на специфіку діяльності ТОВ «Логістик Трансавто» керівництву товариства запропоновано для ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності застосувати комп'ютерну програму «Дебет-Плюс».

Встановлено, що недоліком в організації обліку у товаристві є відсутність графіку документообігу та документу про облікову політику, тому було розроблено алгоритм складання графіку документообігу та приклад облікової політики, які товариство може використовувати у своїй діяльності.

РОЗДІЛ 2

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА МЕТОДИКА ЇЇ СКЛАДАННЯ

2.1. Сутність, склад та принципи фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» «фінансова звітність - звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства» [68]. Вона виступає основним джерелом інформації для внутрішніх та зовнішніх користувачів і є джерелом інформації для аналізу підсумків діяльності суб'єкта малого підприємства, для оцінки ефективності використання ресурсів, його фінансового положення, виявлення резервів зниження витрат виробництва та росту рентабельності.

Проаналізувавши джерела та спеціальну економічну літературу можна стверджувати про відсутність єдиного підходу до визначення сутності поняття фінансової звітності підприємства (додаток К).

Зарубіжні і вітчизняні вчені трактують досліджуване поняття по різному, наприклад: елемент методу бухгалтерського обліку (документація й інвентаризація, оцінка й калькуляція, рахунки і подвійний запис), система показників, бухгалтерської звітності, інформаційна модель підприємства.

На основі критичної оцінки та аналізу думок науковців дійшли висновку, що фінансова звітність підприємства - це інформація, яка є узагальненою і містить інформацію про фінансовий стан підприємства, а також показники виробничо-господарської діяльності.

Проаналізувавши дослідження різних авторів щодо визначення сутності фінансової звітності визначаємо, що економічна інформація, отримана з даних

фінансової звітності, є одним із найважливіших факторів в управлінні підприємством.

Для реалізації мети складання фінансової звітності, яка полягає у «наданні користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства» [68], інформація фінансовій звітності суб'єкта малого підприємництва повинна відповідати принципам, які наведені у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [68] та у НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [56]. Ці принципи систематизовано у у табл. 2.1.

Таблиця 2.1 - Визначення сутності принципів фінансової звітності

№ з/п	Принцип	Сутність принципу
1	Повне висвітлення	фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки господарських операцій та подій, здатних вплинути на рішення, що приймаються на її основі
2	Автономність	кожне підприємство розглядається як юридична особа, відокремлена від її власників, у зв'язку з чим особисте майно та зобов'язання власників не повинні відображатися у фінансовій звітності підприємства;
3	Послідовність	постійне (з року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики можлива лише у випадках, передбачених національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, міжнародними стандартами фінансової звітності та національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку у державному секторі, і повинна бути обґрунтована та розкрита у фінансовій звітності;
4	Безперервність	оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється виходячи з припущення, що його діяльність буде тривати й надалі;
5	Нарахування	доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів;
6	Превалювання сутності над формою	операції обліковуються відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми;
7	Єдиний грошовий вимірник	вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства у його фінансовій звітності здійснюються в єдиній грошовій одиниці;

Джерело: узагальнено автором за [56; 68]

Відповідно до нормативно-правових документів, які регулюють порядок ведення бухгалтерського обліку в Україні, фінансову звітність зобов'язані складати абсолютно всі підприємства (великі, середні, малі, мікропідприємства), які перебувають на господарському розрахунку, мають самостійний баланс, є юридичними особами. Відмінність полягає лише в складі форм фінансової звітності та у частоті її подання.

Усі фінансові звіти містять статті, склад і зміст яких визначається відповідними Н(П)СБО. Стаття фінансової звітності - це елемент фінансового звіту, який відповідає установленим положенням (стандартам) бухгалтерського обліку [56]. Стаття наводиться у фінансовій звітності, якщо існує ймовірність надходження або вибуття майбутніх економічних вигод, пов'язаних з цією статтею та оцінка статті може бути достовірно визначена.

Склад фінансової звітності суб'єктів малого підприємства регламентовано у НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність». У даному нормативному акті зазначено, що:

мікропідприємства, непідприємницькі товариства, підприємства, які ведуть спрощений бухгалтерський облік доходів та витрат відповідно до податкового законодавства складають фінансову звітність у складі Балансу (форми № 1-мс) та Звіту про фінансові результати (форма № 2-мс);

суб'єкти малого підприємництва та представники іноземних суб'єктів господарювання у складі річної фінансової звітності подають Баланс (форма 1-м) та Звіт про фінансові результати (форма 2-м) [60].

Відповідно Н(П)СБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» великі, середні підприємства та підприємства суспільного інтересу складають повну фінансову звітність, яка включає:

Баланс (Звіт про фінансовий стан) (форма 1);

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма 2);

Звіт про рух грошових коштів (за прямим або непрямим методом)(форма 3);

Звіт про власний капітал (форма 4);

Примітки до фінансової звітності (форма 5);

Додаток до Приміток фінансової звітності «Інформація за сегментами» (форма № 6);

Звіт про управління [56].

Структура фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва графічно зображена на рис. 2.1.

Рисунок 2.1 - Структура фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва

Джерело: узагальнено автором за [60]

Відмітимо, що фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва має у своєму складі Баланс та Звіт про фінансові результати.

Баланс (форми 1м) - це звіт про фінансовий стан, який відображає активи, зобов'язання і власний капітал на дату його складання.

Звіт про фінансові результати (форми 2-м) - це звіт про доходи витрати і фінансові результати діяльності підприємства.

Баланс у складі Фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва (форма 1-м) складається з Активу і Пасиву. Актив балансу поділяється на три розділи: необоротні активи, оборотні активи, необоротні активи утримувані для продажу та вибуття. Пасив балансу включає 4 розділи: власний капітал, довгострокові зобов'язання, поточні зобов'язання, зобов'язання пов'язані з необоротними активами утримуваними для продажу.

Звіт про фінансові результати у складі Фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва (форма 2-м) містить в собі розділи: доходи, витрати, фінансовий результат до оподаткування, податок на прибуток і чистий прибуток.

Підготовка та складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва має певні етапи, які зумовлені тривалістю облікового періоду і складністю робіт. Перш за все потрібно перевірити повноту відображення в обліку господарських операцій, оформлених відповідними документами, і завершити облікові записи; уточнити розподіл витрат і доходів між суміжними звітними періодами; перевірити стан розрахунків з дебіторами і кредиторами, зокрема розрахунків з податковими та фінансовими органами, у необхідних випадках відрегулювати її; визначити обсяги валових доходів і валових витрат і списати відповідні суми на фінансові результати та закрити рахунки; відобразити чисті прибутки (збитки) і їх розподіл чи погашення.

Як правило, найбільш трудомістким вважають складання Балансу суб'єкта малого підприємництва. Тому, якщо враховувати тривалість формування фінансової звітності, весь процес займає до п'яти місяців. Так, на нашу думку, доцільніше розпочинати організаційну підготовку з проведення інвентаризації, а також виявлення змін і доповнень в Законах та нормативно-правових актах ще в жовтні, проведення інвентаризації - листопаді - грудні,

проведення переоцінки оборотних та необоротних активів, перевірку узгодження витрат та доходів, Завершення перевірки даних синтетичного та аналітичного обліків - в грудні місяці, а складання та взаємоузгодженість форм фінансової звітності - в січні наступного за звітним роком

Провівши дослідження наукових робіт та статей виявилось, що серед провідних вчених України не має єдиної думки щодо складу та а послідовності етапів підготовки та складання фінансової звітності. Проте, найбільш повно цей процес висвітлює М. І. Бондар. На думку вченої весь процес підготовки, складання та подання фінансової звітності включає 11 етапів, які пов'язані між собою [20, с. 71]. Кожен з етапів повинен йти строго у визначеному порядку. Це пов'язано з тим, що на кожному етапі підготовки звітності, бухгалтерський персонал може виявити певні помилки та розбіжності, які в кінцевому рахунку будуть впливати на дані фінансової звітності та можуть призвести до викривлення інформації, що в свою чергу буде впливати на управлінські та інші рішення внутрішніх та зовнішніх користувачів. Тому, під час проведення кожного з етапів бухгалтерський персонал має працювати за певним алгоритмом, при якому під час виявленні помилок, або підозрі що інформація є неправдивою, або викривленою, бухгалтер має повертатись на етап нижче, і проводити перевірку заново. Цей алгоритм роботи дозволяє уникнути викривлення показників фінансової звітності та допоможе надати користувачам повну та правдиву інформацію про фінансовий стан підприємства.

Проте, на нашу думку, потрібно дещо видозмінити схему підготовки та подачі звітності. Вважаємо, що доцільно об'єднати етапи завершення записів на рахунках аналітичного обліку та завершення записів в Головній книзі. Це пов'язано з тим, що дані синтетичного та аналітичного обліку є тісно взаємопов'язаними між собою, а тому об'єднання двох етапів дозволить бухгалтеру швидше виявити розбіжності та помилки, а також вжити відповідні заходи.

Алгоритм підготовки, складання та подання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва представлені на рис. 2.2.

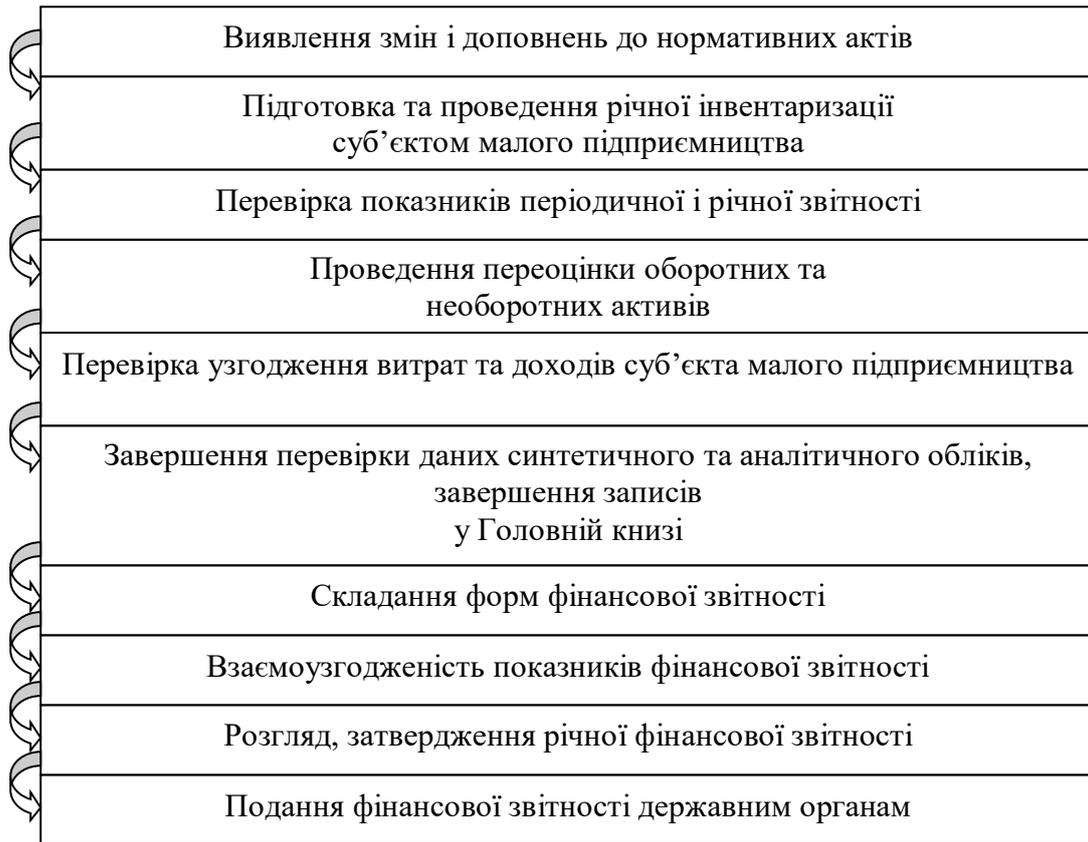

Рис. 2.2. Алгоритм підготовки, складання та подання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва

Джерело: розроблена автором

Під час проведення цієї роботи перевіряють правильність облікових запасів, звіряють дані синтетичного й аналітичного обліку і роблять виправні записи для усунення виявлених помилок.

Немало важливим, на нашу думку, етапом підготовки фінансової звітності є переоцінка оборотних та необоротних активів. Так як у більшості суб'єктів господарювання простежується значна різниця між залишковою та справедливою вартістю об'єкта, що в свою чергу призводить до спотворення показників. Варто зазначити, що згідно НП(С)БО 7 «Основні засоби» дана операція є добровільною для підприємства і проводиться за рішенням підприємства, що закріплюється від повідним наказом керівника [57]. Також суб'єкт малого підприємництва самостійно вибирає метод визначення

справедливої вартості об'єкта, а також поріг суттєвості для проведення переоцінки, що створює умови для маніпуляції фінансовою звітністю. Тому, на нашу думку, було б доцільно, на законодавчому рівні прийняти додаткові заходи, щодо регулювання процесу дооцінки та уцінки оборотних та необоротних активів, зокрема затвердження до обов'язкового виконання під час такої переоцінки.

Подання фінансової звітності суб'єктом малого підприємництва передбачає своєчасну передачу документів у відповідні контролюючі органи, дотримання строків та форм подання. Фінансова звітність суб'єктами малого підприємництва подається органам, до сфери управління яких належать суб'єкт малого підприємництва, трудовим колективам - на їх вимогу, власникам (засновникам) відповідно до установчих документів.

Річна фінансова звітність суб'єктами малого підприємництва подається до органів Державної служби статистики не пізніше 28 лютого наступного за звітним року.

До органів Державної податкової служби така звітність подається протягом 60 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного року. Квартальну фінансову звітність до органів Державної служби статистики подають суб'єкти малого підприємництва. Ця звітність подається не пізніше 25 числа місяця, що настає за звітним кварталом. До органів Державної податкової служби квартальна звітність подається протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного кварталу.

Якісна відмінність між квартальною та річною фінансовою звітністю суб'єкта малого підприємництва полягає в тому, що першу складають в основному за даними поточного об'єкту ліку, а показники річної фінансової звітності підтверджуються результатами інвентаризації активів та зобов'язань, що забезпечує їх достовірність.

Проаналізовані основні дефініції, склад, принципи фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва. Досліджено питання організації складання та подання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва. Внесено

пропозиції щодо вдосконалення системи складання та подання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва.

2.2. Методика складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва

Найважливішою формою фінансової звітності є бухгалтерський баланс - звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал.

Метою складання Балансу є надання повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату користувачам підприємства.

Баланс, як і будь-яка форма фінансової звітності, включає заголовок, основні її елементи (класи) та підкласи.

У заголовку Балансу (форми 1-м) наводиться: назва та дата складання звіту, інформація про назву підприємства, його організаційно-правову форму та місцезнаходження; вид економічної діяльності; середню кількість працівників; адресу та телефон, коди ЄДРПОУ, КАТОТТГ, КОПФГ, КВЕД, а також валюта, в якій складено звіт.

Баланс суб'єкта малого підприємництва складається в тисячах гривень з одним десятковим знаком і включає розділи та статті, суми по яких зараховуються до валюти балансу. Елементами балансу є перелік наступних розділів:

- активи;
- зобов'язання;
- власний капітал.

Підсумок активів балансу повинен дорівнювати сумі зобов'язань та власного капіталу, що пояснюється балансовою рівністю на підприємстві.

Отже, підсумок активу Балансу повинен дорівнювати сумі власного капіталу і зобов'язань тобто підсумку пасиву Балансу.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» активи - це ресурси підприємства, використання яких, як очікується, призведе до надходження економічних вигод у майбутньому [68].

Зобов'язання - заборгованість підприємства, яка раніше виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди [68].

Власний капітал - різниця між активами і зобов'язаннями підприємства [68].

Актив балансу включає необоротні активи, оборотні активи та необоротні активи, утримувані для продажу.

Необоротні активи - це усі активи, що не є оборотними, тобто активи, які обмежені у використанні (основні засоби, довгострокові фінансові інвестиції, незавершене будівництво).

Відмічаємо, що у першому розділі Балансу (форма 1м) окремо відображається первісна і залишкова вартість необоротних активів, а також нарахований знос.

Оборотні активи - це активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу, чи протягом дванадцяти місяців з дати Балансу, наприклад це можуть бути виробничі запаси, готова продукція або дебіторська заборгованість.

Власний капітал - це частина в активах, що залишається після вирахування зобов'язань. У Балансі (форма 1 м) вони поділяються на зареєстрований (пайовий) капітал, додатковий капітал, резервний капітал та нерозподілений прибуток. При цьому у першому розділі пасиву Балансу наводяться регулюючі статті, які зменшують розмір власного капіталу: непокритий збиток та неоплачений капітал.

Окрім капіталу, пасив Балансу містить в собі довгострокові зобов'язання, поточні зобов'язання, зобов'язання пов'язані з необоротними активами утримуваними для продажу.

Довгострокові зобов'язання - зобов'язання підприємства, які мають бути погашені протягом більше як 12 місяців, або протягом операційного циклу якщо він більше 1-го року.

Поточні зобов'язання - це зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати Балансу.

Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття представляються у фінансовій звітності окремо від інших активів, зобов'язань та результатів інших видів діяльності.

На основі проведеного дослідження розроблено методичку складання Балансу, яка представлена у додатку Л.

Відмітимо, що на основі вивчення первинних документів, реєстрів обліку та фінансової звітності ТОВ «Логістик Трансавто» за 2024 р. (додаток Е), а також за інформацією додатку Л дійшли висновку щодо правильності заповнення Балансу товариством. Позитивним є те, що складання цієї форми звітності у товаристві здійснюється автоматизовано у повній відповідності до чинного законодавства, що зводить до мінімуму можливість здійснення помилок. Всі статті Балансу (форма 1м) заповнюються на основі робочого Плану рахунків товариства, розробленого з використанням загального Плану рахунків, а інформація, яка наводиться у Балансі товариства відповідає загальноприйнятим критеріям відображення даних у фінансовій звітності підприємств усіх форм власності. Вона представлена достовірно та об'єктивно, неупереджено.

Наступною формою фінансової звітності у складі Фінансової звітності ТОВ «Логістик Трансавто» є Звіт про фінансові результати (форма 2-м). Це звіт про доходи та витрати підприємства і його фінансові результати.

Метою цього Звіту є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про доходи, витрати, прибутки і збитки від діяльності підприємства за звітний період.

Витрати - зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками) [59].

Доходами являються збільшенням економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які, в свою чергу, призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків власників) [58].

У процесі складання Звіту про фінансові результати потрібно обов'язково дотримуватися вимог щодо визнання доходів і витрат, які визначені у НП(С)БО 15 «Дохід» [58], НП(С)БО 16 «Витрати» [59].

Структура Звіту про фінансові результати у складі фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва заповнюється за формою № 2-м, яка, на відміну від форми № 2 має меншу кількість рядків у зв'язку з тим, що суб'єктам малого підприємництва дозволяється згрупувати окремі види доходів і витрат. Ще однією відмінністю є те, що у формі 2-м наводиться спочатку інформація про доходи за їх видами, а потім про витрати. Після цього розраховується фінансовий результат, тоді як у формі 2 наводиться інформація про доходи і витрати за видами діяльності в розрізі операційної, фінансової та інвестиційної діяльності.

Методика складання Звіту про фінансовий стан та Звіту про фінансові результати досліджуваного товариства узагальнена у додатках Л та М відповідно.

На основі вивчення первинних документів, реєстрів обліку ТОВ, оборотно-сальдової відомості та фінансової звітності «Логістик Трансавто» за 2024 р. (додаток Е), дійшли висновку щодо правильності заповнення Звіту про фінансові результати товариством. Всі статті Звіт про фінансові результати

заповнюються на основі робочого Плану рахунків товариства, розробленого з використанням загального Плану рахунків.

Разом з тим значним недоліком є те, що фінансова звітність ТОВ «Логістик Трансавто» не надає користувача фінансової звітності (в тому числі власникам та ТОП-менеджменту) інформацію в тому обсязі, яка необхідна їм для управління. Тому вважаємо, що і для суб'єктів малого підприємництва, які складають звітність за національними стандартами, доцільним є розкриття додаткової інформації в примітках і пояснювальних записках, як це передбачено для фінансової звітності за міжнародними стандартами.

Ще одним напрямом підвищення інформативності показників фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва може бути внесення змін в НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» [60] і доповнення його додатком із переліком додаткових статей, які можуть відображати суб'єкти малого підприємництва, виходячи з власного професійного судження, якщо ці статті є суттєвими. Така зміна, на нашу думку, дозволить зменшити регламентованість Балансу (форма 1м) та Звіту про фінансові результати (форма 2м) та підвищить інформативність фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва.

2.3. Міжнародний досвід складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва

Доведено не тільки економічною наукою, а й практикою, що в зарубіжних країнах суб'єкти малого підприємництва складають каркас економічної системи. Так, наприклад, у Європейському союзі найбільшу частку займають мікро- та малі підприємства - 98,7 %, в яких зайнято більше 49,2 % населення Європейського Союзу, та додана вартість яких є складає 39,4 % [49, с. 232]. В свою чергу, таке поширення малого підприємництва вимагає більш пильної уваги щодо особливостей обліку та складання фінансової звітності такими суб'єктами в цих країнах.

На сьогодні Україна намагається все більше адаптуватися до вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності. Однак щодо використання їх для суб'єктів малого підприємництва існують різні позиції. Зазначимо, що у міжнародній практиці складання фінансової звітності для суб'єктів малого підприємництва розроблено Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств, який набрав чинності у 2009 році [54].

На думку Т. В. Голобородько, його застосування має певні переваги, а саме:

1. Фінансово-кредитні установи у процесі прийняття рішень щодо надання кредиту, визначення умов та відсоткових ставок, здійснення моніторингу наданих кредитів перш за все віддають перевагу тим підприємствам, фінансова звітність яких складена згідно з вимогами Міжнародних стандартів фінансової звітності, що забезпечує її надійність, прозорість та порівнянність.

2. Підвищення надійності висновків, які побудовані на основі звітності, котра складена згідно з вимогами Міжнародних стандартів фінансової звітності, що забезпечує прозору та чітку роботу з постачальниками і покупцями, які хочуть оцінити фінансовий стан підприємства та перспективи ділових стосунків.

3. Отримання власниками та інвесторами, які не беруть участь у постійному управлінні та контролі підприємством, але хочуть володіти необхідною інформацією, можливості порівнювати показники, які подані у звітності різних суб'єктів господарювання на зіставній основі [11, с. 150].

Зазначимо, що 21 травня 2015 року були випущені поправки до цього стандарту, які вступили в силу для річних звітів, що починалися з або після 1 січня 2017 року. На сьогодні даний стандарт являє собою 230-сторінковий документ, прийнятий окремо від основних міжнародних стандартів фінансової звітності, тобто не є їхньою складовою і тому не є обов'язковим для застосування навіть у країнах, які працюють за міжнародними стандартами фінансової звітності, хоча, за оцінками експертів, це доволі зручний обліковий

інструмент. Стандарт містить 35 розділів, що розкривають питання складання фінансової звітності малими та середніми підприємствами.

Підхід до застосування вказаного документу у різних країнах Європейського Союзу різний і насамперед це вмотивовано відмінністю критеріїв віднесення підприємства до категорії суб'єктів малого підприємництва. Так в Європейському Союзі в залежності від чисельності персоналу та показників фінансового стану підприємства відносяться до суб'єктів малого бізнесу у разі, якщо чисельність працівників не перевищує 50 осіб, а річний дохід і/або баланс не перевищує 10 млн. євро. Також окремо виділено мікропідприємства (підприємства, які використовують менше ніж 10 осіб, та чий річний дохід і/або баланс не перевищує 2 млн. євро).

У Німеччині з 1 січня 2010 р. діють альтернативні стандарти для приватних підприємців, малих та середніх підприємств. Приватні підприємці з річною сумою обороту до 500 тис. євро і прибутком до 50 тис. євро не зобов'язані вести жодних бухгалтерських записів. Малі підприємства з чисельністю працюючих до 50 осіб і оборотом не більше 4,8 млн. євро не зобов'язані проходити аудиторську перевірку і складають лише баланс. В інших країнах критерії визначення малого підприємства, а отже й підходи до організації обліку також різняться. У різних країнах використовують різні класифікаційні ознаки приналежності суб'єкта господарювання до розряду малих [94, с. 147].

У Хорватії усі компанії, у тому числі малі підприємства, з 1992 р. зобов'язані складати фінансову звітність за Міжнародними стандартами фінансової звітності. Однак переважна більшість компаній не дотримується цієї вимоги, віддаючи перевагу вимогам податкового законодавства, оскільки ці стандартами є досить складними.

Повний комплект фінансових звітів підприємства включає такі звіти:

звіт про фінансовий стан на дату звітності;

одне з двох: а) єдиний звіт про сукупний дохід за звітний період, в якому відображаються всі визнані протягом періоду статті доходу та витрат,

включаючи статті, визнані під час визначення прибутку чи збитку (що є проміжним підсумком у звіті про сукупний дохід) та статті іншого сукупного доходу, або б) окремий звіт про прибутки та збитки і окремий звіт про сукупний дохід.

У випадку, якщо підприємство приймає рішення подавати і звіт про прибутки та збитки, і звіт про сукупний дохід, то звіт про сукупний дохід починається з прибутку чи збитку, а потім відображає статті іншого сукупного доходу:

звіт про зміни у власному капіталі за звітний період;

звіт про рух грошових коштів за звітний період;

примітки, що містять стисле викладення значної облікової політики та іншу пояснювальну інформацію.

В Італії передбачається застосування компаніями, цінні папери яких не включені в котирувальні списки, спеціальних вимог до бухгалтерського обліку, які відповідають європейським директивам. Таким чином, компанії, які не є суспільно підзвітними, повинні використовувати національні стандарти фінансової звітності. Італійські компанії не можуть застосовувати Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств. Крім того, є ряд додаткових відмінностей національних стандартів від Міжнародного стандарту фінансової звітності для малих та середніх підприємств: не дозволена оцінка фінансових інструментів та інвестиційної нерухомості за справедливою вартістю, витрати на дослідження і розробки повинні капіталізуватися при виконанні певних критеріїв, витрати на позики повинні капіталізуватися при виконанні певних критеріїв.

У Великобританії діє особливий стандарт для малих підприємств, який розроблений на основі Міжнародного стандарту фінансової звітності для малих та середніх підприємств. Він включає зміни, внесені Радою з фінансової звітності. Одна з цих змін значно розширює сферу його застосування в порівнянні з Міжнародним стандартом фінансової звітності для малих та середніх підприємств. В результаті компанія, яка не зобов'язана застосовувати

«повний комплект» Міжнародного стандарту фінансової звітності для малих та середніх підприємств, зможе застосовувати 102 стандарт «Стандарт фінансової звітності, застосовуваний в Сполученому Королівстві і Республіці Ірландія».

Перш ніж приступити до розробки власного стандарту Рада зі стандартів бухгалтерського обліку провела консультації щодо використання Міжнародного стандарту фінансової звітності для малих та середніх підприємств в якості заміни існуючих національних стандартів. У 2010 р Радою був випущений проект для обговорення «Стандарт фінансової звітності для підприємств середнього бізнесу». У цьому проекті пропонувалося використовувати Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств для всіх компаній, які не є суспільно підзвітними і не мають право застосовувати Стандарт фінансової звітності для малих підприємств.

Таким чином, суспільно підзвітні організації були б повинні застосовувати Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств, затверджені до застосування в Європейському союзі, а середні підприємства, які не є суспільно підзвітними, - Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств. Однак ця пропозиція не знайшла підтримки у професійного співтовариства.

З огляду на отримані коментарі, Рада зі стандартів бухгалтерського обліку прийняла рішення змінити Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств при його включенні в національний стандарт таким чином, щоб включити в сферу його застосування, в тому числі і деякі суспільно підзвітні компанії, які не зобов'язані подавати звітність відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності для малих та середніх підприємств, затвердженими для застосування в Європейському Союзі. Ще однією відмінністю було те, що в стандарт фінансової звітності 102 були включені виключені на той момент з Міжнародного стандарту фінансової звітності для малих та середніх підприємств, але дозволені «повним комплектом» Міжнародних стандартів фінансової звітності альтернативні

методи облікової політики, наприклад, облік основних засобів за моделлю переоцінки. Крім того, в сферу застосування стандарту були включені некомерційні організації, а також компанії, які не є юридичними особами.

У Великобританії для малих компаній, що мають оборот менше 1 мільйона фунтів і активи менше 1,4 мільйона фунтів перед складанням фінансової звітності не вимагається проведення аудиту. Малими компаніями вважаються такі, які задовольняють не менше ніж два з наступних параметрів:

річний оборот не більше 2,8 млн. фунтів;

балансова вартість активів не більше 1,4 млн. фунтів;

кількість службовців не більше 50 осіб.

Якщо компанія відповідає цим умовам або в першому або в наступних фінансових роках, вона може бути кваліфікована, як мала. Якщо протягом року ці умови не дотримуються, компанія перестає визнаватися малою або середньою. Але якщо під час другого року становище компанії досягне відповідного зазначеним вимогам рівня, вона знову буде розглядатися знову, як мала або середня. Для малих фірм в Великобританії діють поправки по порядку надання в Companies House фінансових звітів: можлива подача фінансових звітів у скороченому вигляді:

скорочений баланс з роз'ясненнями;

спеціальний звіт аудитора.

У Великобританії також виділяють «сплячу» (dormant) компанію. Вона може розраховувати на виключення перевірки аудитором. Така компанія тільки готує і відправляє в Companies House скорочений балансовий звіт, а також супроводжуючі його записи. У звітність, що направляється в Companies House, можуть не входити директорський звіт і звіт про прибутки і збитки. Але членам компанії директорський звіт обов'язково повинен бути наданий. Компанія вважається «сплячою», якщо не має за звітний період бухгалтерських транзакцій, тобто не має бухгалтерських проведення.

У Новій Зеландії, де складання фінансової звітності значною мірою наближене до Міжнародних стандартів фінансової звітності, розроблена

Концепція диференційованої звітності, яка дає змогу суб'єктам малого підприємництва розробляти модифіковані варіанти фінансової звітності, але така модифікація дозволяється в питаннях розкриття інформації, а не у визнанні або оцінці.

У Франції планується створити інтегровану систему фінансової звітності для малих підприємств, яка б відповідала Міжнародним стандартам фінансової звітності, навіть якщо такі підприємства не складають фінансової звітності згідно з ними.

У Малайзії 14 лютого 2014 року Рада зі стандартів бухгалтерського обліку випустила новий набір вказівок для приватних осіб - Малайзійський стандарт звітності приватних організацій, який може застосовуватися в повному обсязі для фінансової звітності з річним звітним періодом, що починається з січня 2016 року або після, а також з можливістю дострокового застосування. Цей національний стандарт є точною копією Міжнародного стандарту фінансової звітності для малих та середніх підприємств за винятком вимог з податку на прибуток та спеціалізованої діяльності, які були скориговані з урахуванням національних особливостей.

28 жовтня 2015 року Рада зі стандартів бухгалтерського обліку Малайзії випустила поправки до малайзійського стандарту звітності приватних організацій, які містять в собі той же набір що і поправки 2015 для Міжнародного стандарту для малих та середніх підприємств. Складання звітності відповідно до вимог Міжнародного стандарту фінансової звітності для малих та середніх підприємств дає можливість у першу чергу порівнювати власні результати роботи з показниками інших підприємств, що може використовуватись керівниками при прийнятті управлінських рішень стосовно покращення конкурентоспроможності підприємства.

Доцільним є також і вивчення досвіду складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва в США. Згідно з американським законодавством, до категорії малого та середнього бізнесу належать

господарські суб'єкти з чисельністю персоналу не більше 500 чоловік. Усі малі та середні підприємства в США підрозділяються на 3 категорії:

мікропідприємства - фірми з кількістю працівників до 20 осіб;

малі підприємства - від 20 до 100 осіб;

середні підприємства - від 100 до 499 осіб.

Крім того, окремо виділяють підприємства, на яких використовується працю найманих працівників і ті, де власник фірми обходиться без залучення найманого персоналу.

У США мета обліку та звітності носить важливий характер. Їм підпорядковані принципи, яким у свою чергу підпорядковані методики обліку та звітності.

У США принцип подвійного запису розглядається як чисто технічний прийом, відповідно, в ньому істотно менша увага приділяється кореспонденції рахунків. За нею не визнається особливого економічного сенсу (на відміну від України). Відмова від поняття кореспонденції рахунків звужує аналітичні можливості обліку та звітності, але дозволяє складати складні проведення, коли кредитується і дебетується кілька рахунків одночасно. Ця можливість, яка абсолютно не визнається в Україні, не тільки спрощує роботу бухгалтера, але і дозволяє точніше відстежувати економічний сенс операції, дозволяючи не розбивати її на кілька сум залежно від того, на який рахунок потрапила сума операції [94, с. 149].

Звітність є закономірним результатом процесу обліку. У США фінансова звітність нерозривно пов'язана з процесом фінансового обліку, але регламентується звітність тільки обмеженого числа організацій, насамперед акціонерних товариств, акції яких котируються на фондовій біржі, і підприємств регульованих галузей. Для решти компаній ведення фінансового обліку та надання звітності суто добровільний процес, а форми надання звітності можуть визначатися фірмою. Далі, практично завжди, коли фірма зобов'язана надавати фінансову звітність, вона зобов'язана отримати аудиторський висновок про її достовірність.

Склад звітності для малих підприємств Китаю закріплений в документі «Система бухгалтерського обліку на малих підприємствах», затвердженому Міністерством фінансів КНР 27.04.2004 року. Такі суб'єкти складають наступні форми фінансової звітності: бухгалтерський баланс; звіт про фінансові результати; звіт про рух грошових коштів; відомість сплати податків.

Китайське керівництво приділяє особливу увагу діяльності малих підприємств і зацікавлене в їх фінансовій стійкості.

Таїланд знаходиться в процесі впровадження Міжнародного стандарту фінансової звітності для малих та середніх підприємств в повному обсязі без модифікацій. Новий стандарт іменується як Тайські стандарти фінансової звітності для малих і середніх підприємств. Він вступив в силу в 2017 році.

Заслуговує на увагу і досвід пострадянських країн в сфері складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва. Так, наприклад, в Казахстані суб'єкти малого підприємництва поділяються на кілька груп.

Характеризуючи перший тип підприємств, слід зазначити, що в даний час для складання звітності за МСФЗ ця група підприємств веде паралельно два види обліку або використовує у своїй обліковій практиці процедуру так званої «трансформації». Однак тут є численні складності, серед яких найсуттєвішими є значні витрати коштів і часу на перетворення фінансових звітів.

У другій групі підприємств превалюють зацікавлені в застосуванні МСФЗ, але такі, що не мають для цього фінансових і кадрових можливостей. Тому в процесі законодавчих перетворень в обліковій системі слід опрацювати нормативні акти, надаючи їм можливість виходу на міжнародні ринки. До групи підприємств, незацікавлених в розкритті інформації про свою діяльність, в основному відносяться такі, у яких немає бажання і / або можливості представляти об'єктивні матеріали.

Третій тип - малі підприємства, незначні обсяги діяльності яких не дозволяють їм впровадити оновлення програмних продуктів, пов'язаних з переходом на МСФЗ. Крім цього, тут виникають і витрати, пов'язані з необхідністю підвищення кваліфікації та оплатою адміністративних витрат, що

також може позначитися на їх діяльності. Зважаючи на зв'язок цих даних з оподаткуванням, впровадження МСФЗ дозволило б внести впорядкування в систему ведення внутрішнього обліку та звітності.

Таким чином, на даний момент Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств не є універсальним, і не всі країни хочуть і готові застосовувати його. За основному стандарт був прийнятий країнами, що розвиваються, з огляду на те, що їх системи фінансового обліку та звітності тільки починають своє становлення і їм набагато простіше змінити існуюче законодавство.

У країнах Європейського Союзу перехід на Міжнародні стандарти фінансової звітності для малих і середніх підприємств досить обтяжливий, зважаючи на великі економічні витрати, пов'язані зі зміною всієї системи обліку. На даний момент керівники більшості країн, що входять в Європейський Союз не вважають за доцільне збільшувати витрати малих підприємств для отримання вельми сумнівних переваг.

2.4. Напрями удосконалення фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва

Фінансова звітність є ключовим аспектом економічної діяльності підприємства і відіграє важливу роль у прийнятті управлінських рішень. Для суб'єктів малого підприємництва особливо важливо вдосконалювати цей аспект своєї діяльності, щоб забезпечити точність даних, зручність аналізу та високий ступінь довіри з боку зацікавлених сторін.

Інформаційний продукт, який генерується в бухгалтерській системі, має на меті:

служити основою для прийняття поточних і перспективних управлінських рішень на малих підприємствах;

сприяти формуванню позитивного іміджу суб'єкта малого підприємництва серед постачальників і покупців, кредиторів та інвесторів; – уникати сумнівів щодо правильності нарахування та повноти сплати податків і зборів з боку податкових органів.

Таким чином, удосконалення спрощеної системи обліку та звітності, щоб відповідати інформаційним потребам як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів облікової інформації, має вирішальне значення. Основні потреби, які можуть бути забезпечені на основі фінансової звітності суб'єкта малого підприємства узагальнені та охарактеризовані у табл. 2.2.

Таблиця 2.2 - Користувачі та їх інформаційні потреби фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва

№ з/п	Користувачі	Потреби користувачів
1	Власники, інвестори	Участь у капіталі підприємства. Оцінка якості управління.
2	Керівництво	Контроль регулювання діяльності підприємства
3	Банки, постачальники, кредитори	Оцінюють здатність підприємства своєчасно покрити заборгованість та виконувати свої зобов'язання щодо кредитів, та погашення відсотків
4	Замовники, покупці, інші дебітори	Оцінка здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання
5	Працівники підприємства	Оцінка здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання перед працівниками та їх забезпечення
6	Статистичні органи	Узагальнення показників діяльності по галузях
7	Податкові органи	Контроль правильності розрахунку доходів і витрат
8	Преса, населення, місцеві органи влади	Оцінка поточного фінансового стану. Отримання інформації про зміни в довго- та короткостроковій перспективі, тенденції розвитку, розширення діяльності

Джерело: розроблено автором

Важливо відзначити, що для великих і середніх підприємств відповідно до розділу 2, статті 3 НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [56], визначено форму та склад основних статей фінансової звітності. Згідно з розділом 4, також дозволяється включати додаткові статті, якщо надана інформація є суттєвою та достовірною.

НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» [60] не містить положень, які надавали б можливість суб'єктам малого підприємництва включати додаткові розділи у фінансову звітність. Відповідно до цього стандарту,

відсутній механізм для відображення додаткових статей, що ґрунтується на професійному судженні керівництва, і які відображали б суттєву інформацію. Для даної категорії підприємств поки не досягнуто компромісу між якістю фінансової звітності, такою як доречність і порівняльність, а також між спрощенням форми звітності та її інформативністю. Тому пропонуємо передбачити можливість доповнення показників фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва через вписування за окремими рядками суттєвої інформації для діяльності суб'єкта малого підприємництва. Наприклад, це можна зробити через встановлення переліку статей Балансу за формою № 1-м, які встановлені НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» [60] основними, а показники, передбачені НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [56], - додатковими.

Переваги такого підходу включають:

зменшення регламентованості форм фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва;

можливість використання професійного висновку керівництва суб'єкта малого підприємництва при додаванні додаткових статей;

розширення інформаційного змісту фінансової звітності як для внутрішніх, так і для зовнішніх користувачів облікової інформації;

збереження порівняльності форм фінансової звітності, оскільки назви та коди додаткових статей вибираються з основних статей форм № 1 і 2 та Переліку додаткових статей фінансової звітності;

відсутність потреби внесення радикальних змін до нормативно-правових актів, які визначають структуру фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва. Пропонується доповнити ст. 2 розділу 2 НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [56] пунктом такого змісту: «Статті, визначені у формах Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва чи Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва, повинні бути обов'язково відображені. Перелік додаткових статей формується на основі професійного

висновку керівництва суб'єкта малого підприємства з урахуванням положень ст. 4 розділу 2 цього положення».

Крім цього, для ефективної реалізації цих змін у методології відображення інформації в показниках фінансової звітності суб'єкта малого підприємства рекомендується внести відповідні корективи до Спрощеного плану рахунків бухгалтерського обліку. Цей план буде основою для створення робочого плану рахунків для конкретного суб'єкта малого підприємства з метою відповіді на зростаючі інформаційні потреби користувачів.

План рахунків бухгалтерського обліку повинен включати основні обов'язкові рахунки, які повинні бути відповідним чином адаптовані до ключових статей фінансової звітності. Це дозволить ефективно узагальнювати інформацію про фінансово-господарську діяльність суб'єктів малого підприємства на макроекономічному рівні. Щодо інших рахунків, суб'єкти малого підприємства можуть відкривати їх за власним розсудом, з урахуванням інформаційних потреб зовнішніх користувачів, із якими вони співпрацюють протягом конкретного періоду та відповідно до принципу економічності («витрати-вигоди»). Зазначені рекомендації стосуються не лише самого суб'єкта малого підприємства, але й необхідності внесення змін у нормативно-правові акти на рівні всієї країни.

Баланс, який складається з форм № 1-м та 1-мс, а також Звіт про фінансові результати, представлений у формах № 2-м та 2-мс, є основою для складання Фінансового звіту суб'єкта малого підприємства або Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємства, як це передбачено положеннями НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» [60]. Виникає питання щодо обґрунтованості використання інших форм звітності, визначених НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [56], та Приміток до річної фінансової звітності, які передбачені наказом Міністерства фінансів України «Про Примітки до річної фінансової звітності» від 29.11.2000 р. № 302.

На нашу думку, для підвищення якості та інформативності фінансової звітності суб'єктів малого підприємства включати Примітки до складу

фінансової звітності є абсолютно індивідуальним процесом для кожного суб'єкта малого підприємництва.

Важливо уточнити у Примітках ті статті, які є обов'язковими для всіх підприємств, а також ті, які можуть варіюватися залежно від специфіки та масштабів діяльності конкретного суб'єкта малого підприємництва. Доповнювати фінансову звітність суб'єкта малого підприємництва слід додатковими статтями лише у випадках, коли надана інформація має суттєве значення. Однак, в умовах євроінтеграційних процесів гармонізації фінансової звітності суб'єктам малого підприємництва достатньо в обов'язковому порядку подавати Баланс і Звіт про прибутки та збитки, а Примітки складати як окрему форму або як вступний пояснювальний додаток до звітності.

Для правильного ведення обліку за національними стандартами та складання достовірної фінансової звітності пропонуємо суб'єктам малого підприємництва, у тому числі і ТОВ «Логістик Трансавто» складати відомості формування активу та пасиву Балансу й Звіту про фінансові результати, які розроблені на підставі облікових реєстрів (відомостей 1-м, 2-м, 3-м, 4-м, 5-м) (додаток Н, П, Р).

За результатами проведення дослідження стверджуємо, що фінансова звітність суб'єкта малого підприємництва має велике значення для внутрішніх та зовнішніх користувачів, надаючи їм повну, достовірну і неупереджену інформацію про фінансовий стан та результати діяльності суб'єкта малого підприємництва.

Висновки за розділом 2

1. Розглянуто різноманітні підходи до трактування сутності поняття фінансової звітності, надано перевагу вітчизняних та зарубіжних вчених. З'ясовано склад та принципи формування фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва. Встановлено, що належним чином підготовлена та складена

фінансова звітність суб'єкта малого підприємництва стає корисною для внутрішніх та зовнішніх користувачів для прийняття ними адекватних управлінських та інших рішень. В цьому контексті вирішальну роль відіграє послідовність етапів її складання, які на нашу думку, мають виконуватись за запропонованою автором методикою.

2. ТОВ «Логістик Трансавто» відноситься до суб'єктів малого підприємництва, а тому складає «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», який включає Баланс (форма № 1-м) та Звіт про фінансові результати (форма № 2-м).

На основі вивчення первинних документів, реєстрів обліку, оборотно-сальдової відомості та фінансової звітності ТОВ «Логістик Трансавто» за 2024 рік, встановлено правильність заповнення Балансу та Звіту про фінансові результати товариством. Всі статті Балансу та Звіту про фінансові результати заповнюються на основі робочого Плану рахунків бухгалтерського обліку товариства, розробленого з використанням загального Плану рахунків бухгалтерського обліку.

3. Вивчення міжнародного досвіду складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва дозволило встановити, що на сьогодні розроблений та впроваджується Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств, який містить 35 розділів. Однак підхід до застосування зазначеного стандарту в країнах Європейського Союзу та світу різний, що пов'язано зі значною складністю стандарту та різними критеріями віднесення суб'єктів підприємництва до категорії малих.

4. Для удосконалення складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва рекомендовано внести зміни до Спрощеного плану рахунків, а також запропоновано включити додаткові розділи у фінансову звітність суб'єктів малого підприємництва з метою поліпшення її інформативності та врахування специфіки їх діяльності.

Виокремлено питання щодо використання Приміток як окремої форми або вступного пояснювального додатка до фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва для відповідності європейським стандартам.

Використання запропонованих відомостей формування активу та пасиву Балансу й Звіту про фінансові результати, які розроблені на підставі облікових реєстрів (відомостей 1-м, 2-м, 3-м, 4-м, 5-м) допоможуть скоротити час на обробку даних та формування фінансової звітності, мінімізувати тривалість підготовки бухгалтерських документів, а також попередити помилки у документообігу та вчасно проводити оцінку та прогнозування ризику банкрутства, що своєю чергою підвищить ефективність подальшої діяльності суб'єкта малого підприємництва.

РОЗДІЛ 3

ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УПРАВЛІННІ

3.1. Фінансова звітність як складова інформаційного забезпечення аналізу фінансового стану та результатів діяльності суб'єкта малого підприємництва

Фінансова звітність є необхідною і важливою складовою інформаційного забезпечення фінансового аналізу, фінансового планування та прогнозування, основним джерелом інформації при проведенні аналізу результатів діяльності суб'єкта малого підприємництва. З її використанням можна не тільки зробити висновки про діяльність суб'єкта малого підприємництва в минулому, оцінити перспективи розвитку та розробити заходи, спрямовані на підвищення ефективності його діяльності в майбутньому, а й оцінити ефективність фінансово-господарської діяльності загалом, вивчити і проаналізувати механізми управління власним капіталом та прибутком, що важливо для керівництва, його потенційних інвесторів і партнерів по бізнесу.

На структуру, склад та роль фінансової звітності в управлінні підприємством впливають зовнішні та внутрішні чинники.

Зовнішні чинники - це нормативно-правові документи, коло зовнішніх користувачів, до яких відносяться покупці, конкуренти, акціонери, постачальники, які відкривають для себе рівень інформації для задоволення своїх інформаційних потреб.

Внутрішні чинники - це розміри самого підприємства та масштаб його діяльності, структура управлінського апарату, рівень кваліфікації працівників облікового і аналітичного підрозділів; періодичність подання інформації.

Постійними елементами системи управління підприємством є сукупність інформаційного забезпечення, який, містить в собі такі елементи як,

планування, облік та аналіз. Ці елементи взаємодіють між собою через вхідну інформацію, формуючи потужну своєрідну базу даних для прийняття відповідних управлінських рішень і здійснення постійного контролю. У поєднанні з ефективним внутрішнім контролем система фінансової звітності має працювати на підвищення рівня рентабельності господарських операцій і створювати передумови для прийняття ефективних управлінських рішень. Вважаємо, що основні вимоги інформаційного забезпечення управлінських рішень мають задовольняти такі умови:

підвищення якості представленої у формах звітності фінансової інформації, забезпечення її реальності і більшої придатності для економічного обґрунтування рішень і попередження ризику у фінансово-господарській діяльності підприємства;

можливість представлення інформації про результати фінансово-господарської діяльності підприємств та напрями їх розвитку не тільки національним, а й іноземним інвесторам з метою залучення додаткових інвестицій. можливість самостійного вибору облікової політики підприємства і представлення інформації у найбільш зручному для користувачів вигляді;

адаптацію системи звітності України до міжнародних стандартів, створення передумов для інтеграції України в систему міжнародного розподілу праці.

Місце фінансової звітності в процесі управління суб'єктом малого підприємництва відображене на рис. 3.1.

В активі Балансу ТОВ «Логістик Трансавто» відображено дані, що характеризують наявність, розміщення та стан майна (по суті, це ресурси, контрольовані у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічної вигоди у майбутньому), а в пасиві - показники, що характеризують джерела утворення цього майна і його цільове призначення. Цей розділ включає зобов'язання - заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі

економічні вигоди та власний капітал - частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

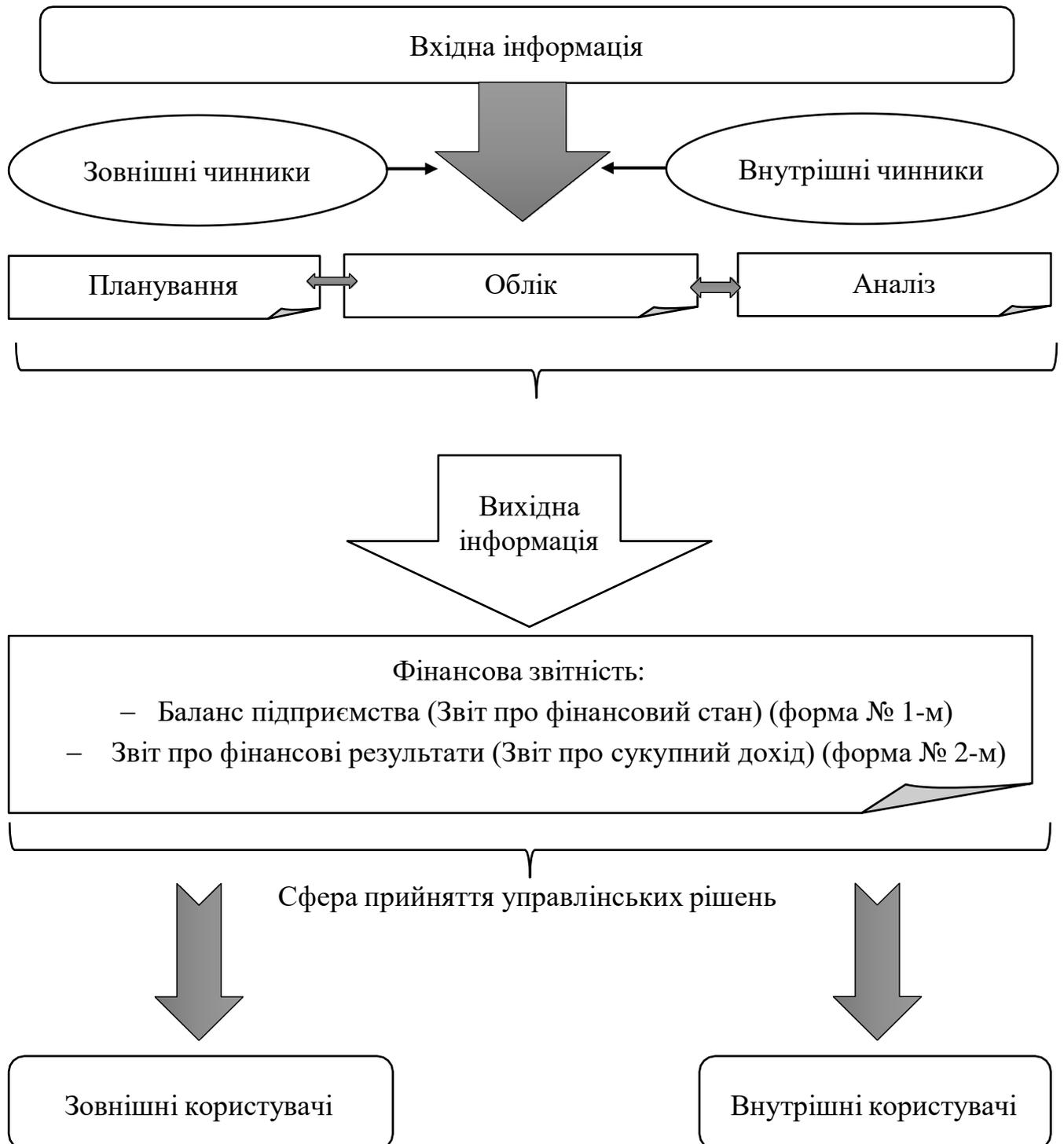

Рисунок 3.1 - Місце фінансової звітності

в процесі управління суб'єктом малого підприємництва

Джерело: розроблено автором

Таким чином, усі показники Балансу товариства характеризують його фінансовий стан за активами, власним капіталом і зобов'язаннями на певний момент часу, як правило, на кінець останнього дня звітного періоду (рік).

Другим звітом є Звіт про фінансові результати. Даний звіт є одним із найпоказовіших звітів, що відображають діяльність ТОВ «Логістик Трансавто» за звітний період. Він містить повну, достовірну та об'єктивну інформацію про доходи, витрати, прибутки та збитки від діяльності товариства за звітний період. У табл. 3.1 представлено інформацію, яку розкриває ТОВ «Логістик Трансавто» у фінансовій звітності суб'єкта малого підприємництва.

Таблиця 3.1 - Інформація фінансовій звітності суб'єкта малого підприємництва для управління

Компоненти фінансової звітності	Використання інформації для управління
Баланс (форма 1 м)	Оцінка структури ресурсів СМП, їх ліквідності та платоспроможності. Прогнозування майбутніх потреб у показниках; оцінка та прогнозування змін в економічних ресурсах, які СМП, ймовірно, контролюватиме
Звіт про фінансові результати (форма 2 м)	Оцінка та прогноз: прибутковості діяльності СМП; структури доходів та витрат

Джерело: сформовано автором за [60]

Враховуючи інформацію табл. 3.1 зазначаємо, що саме фінансова звітність ТОВ «Логістик Трансавто» дає можливість визначити склад та структуру майна товариства, ліквідність та оборотність засобів, наявність власного та запозиченого капіталу, зміну дебіторської та кредиторської заборгованості, доходи, витрати, фінансові результати та інші показники.

Крім того, компоненти фінансової звітності товариства відображають різні аспекти одних і тих самих господарських операцій та подій за звітний період, відповідну інформацію попереднього звітного періоду та розкриття облікової політики та її змін, що робить можливим ретроспективний та перспективний аналіз діяльності підприємства.

На думку О. А. Кириченко, основними функціями аналізу фінансової звітності є:

об'єктивна оцінка фінансового стану підприємства;
 вияв факторів і причин досягнутого стану;
 підготовка і обґрунтування прийнятих управлінських рішень в сфері фінансів;
 своєчасне вживання заходів щодо підвищення платоспроможності підприємства;
 забезпечення розробки планів фінансового оздоровлення підприємства;
 виявлення і мобілізація резервів покращення фінансового стану та підвищення ефективності діяльності [27, с. 105].

Метою аналізу фінансової звітності ТОВ «Логістик Трансавто» є отримання інформації про фінансовий стан, фінансові результати діяльності та грошові потоки, банкрутство товариства яка є корисною для широкого кола користувачів при прийнятті ними економічних рішень. Так, власникам товариства необхідно знати, збільшується чи зменшується питома вага власного капіталу, оцінити ефективність використання ресурсів; кредиторам і постачальникам - необхідність і можливість продовження кредиту, умови кредитування, гарантії повернення кредиту тощо.

Основними завданнями аналізу фінансової звітності товариства є:
 забезпечення потреб у фінансових ресурсах та ефективне їх використання;
 визначення рівня підприємницького ризику стосовно погашення зобов'язань;
 комплексна оцінка діяльності товариства;
 розробка заходів, спрямованих на підвищення фінансової стійкості; платоспроможності, ділової активності.

Інформація з фінансової звітності ТОВ «Логістик Трансавто» має пройти певну обробку для того, щоб можна було використати її в управлінні. Обробка ця здійснюється за допомогою методів аналізу.

Як правильно зауважує Я. Б. Дропа, основні прийоми аналізу інформації, що міститься у фінансовій звітності включають:

горизонтальний (часовий) аналіз - дослідження динаміки показників з розрахунком абсолютних і відносних змін (наприклад, у балансі - порівняння показників на кінець періоду з показниками на початок періоду; у звіті про фінансові результати - порівняння показників звітного періоду з показниками попереднього періоду);

вертикальний (структурний) аналіз - визначення структури фінансово-економічних показників, тобто частки окремих статей звітності у загальному підсумковому показнику (наприклад, структура активів, пасивів, доходів, фінансових результатів, операційних витрат і т. ін). Перевагою вертикального аналізу є можливість зіставлення структурних показників підприємств, які істотно відрізняються величиною абсолютних показників, а також порівняння вираженої у відсотках структури показників одного звітного періоду з іншими періодами незалежно від зміни їх розмірів;

трендовий аналіз - порівняння показників звітності за інформацією декількох періодів для визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки показників. Це дає змогу здійснювати екстраполяцію (прогнозування) найважливіших фінансово-економічних показників на наступні періоди, а отже, проводити перспективний аналіз фінансового стану;

аналіз відносних показників (коефіцієнтів) - розрахунок відношень між окремими позиціями однієї або різних форм звітності, визначення взаємозв'язків між показниками;

порівняльний аналіз - внутрішньогосподарський порівняльний аналіз зведених показників консолідованої звітності материнського підприємства та показників звітності його дочірніх підприємств (філій), а також міжгосподарський аналіз для порівняння показників певного підприємства із середньогалузевими показниками, показниками підприємств-конкурентів, передових підприємств, закордонних підприємств тощо;

факторний аналіз проводиться для визначення впливу факторних показників на зміну результативних показників за допомогою моделювання детермінованих і стохастичних факторних систем;

маржинальний аналіз - метод оцінювання й обґрунтування управлінських рішень у бізнесі на основі поділу витрат на змінні та постійні, дослідження причинно-наслідкових зв'язків між обсягом продажу, собівартістю та прибутком [15, с. 18].

Вважаємо, що серед наведених методів та прийомів не можна використати маржинальний аналіз на базі фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва, оскільки в ній відсутні відомості щодо поділу витрат на змінні та постійні, що є важливим недоліком. Відповідно відсутня можливість з'ясувати причинно-наслідкові зв'язки між обсягом продажу, собівартістю та прибутком ТОВ «Логістик Трансавто» на підставі такого аналізу.

В останні роки досить часто для аналізу фінансової звітності використовується рейтинговий аналіз. Метою якого є відображення в однаковій та зрозумілій формі фінансового стану підприємства. Водночас використання цього методу вважаємо не доцільним для прийняття управлінських рішень. Це можна пояснити тим, що на сьогодні існує велика кількість методик рейтингового оцінювання. Таке велике різноманіття приводить до того, що ускладнюється порівняння отриманих результатів з іншими підприємствами. Окрім того, досить складно прийняти відповідні управлінські рішення, маючи остаточний рейтинг підприємства і не спостерігаючи причинно-наслідкові зв'язки, які можна отримати, наприклад, на підставі коефіцієнтного аналізу.

Аналіз фінансової звітності ТОВ «Логістик Трансавто» здійснюється за певним алгоритмом, який представлено на рис. 3.2.

Вважаємо, що даний алгоритм є найбільш ефективним. Це пояснюється тим, що показники фінансової звітності, які входять у кожен аналітичну групу, є рівнозначними між собою та мають однакові одиниці вимірювання.

Наступним важливим моментом, який слід згадати, з'ясовуючи значення фінансової звітності для управління, є система показників, які доцільно розраховувати при аналізі отриманої інформації з Балансу та Звіту про фінансові результати. На рис. 3.2 вони згруповані за п'ятьма напрямками. Однак ці напрями можуть бути розширені - до них можуть бути включені додаткові

показники. Так, наприклад, А. С. Лесюк, А. В. Череп пропонує включити аналіз фінансових результатів та їх використання, підрахунок резервів [40, с. 85; 90, с. 101].

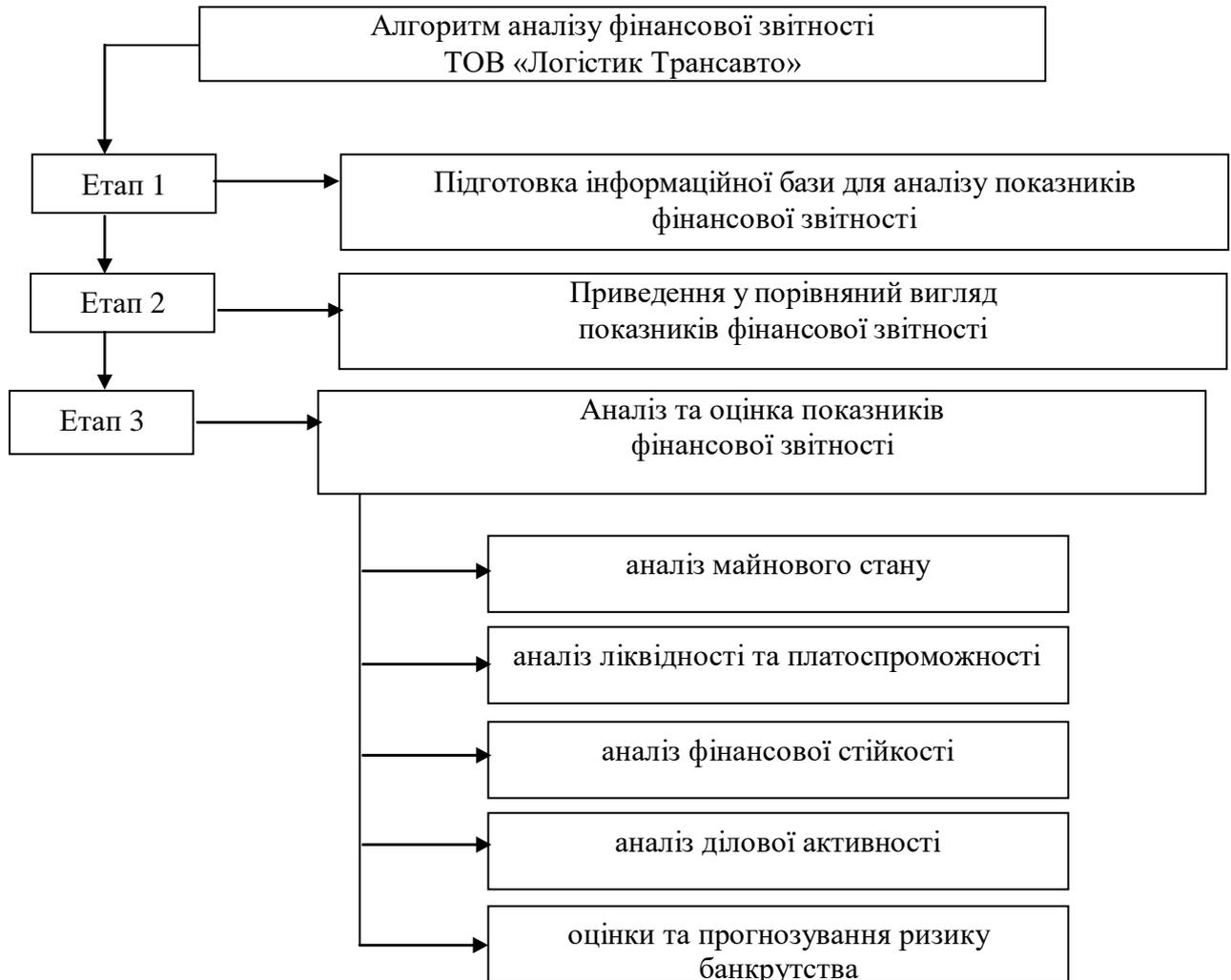

Рисунок 3.2 - Алгоритм аналізу фінансової звітності для потреб управління
ТОВ «Логістик Трансавто»

Джерело: розроблено автором

При здійсненні фінансового аналізу важливим етапом після збору інформації та її опрацювання є узагальнення отриманих результатів.

У фінансовому аналізі узагальнення інформації здійснюється підсумковим способом, фактичним підрахунком резервів,

конструктивно-варіантним способом. Правильно зроблені висновки мають важливе практичне значення для поліпшення фінансового стану підприємства.

У сучасних умовах нестабільності економічного середовища стратегічне управління стає ключовим чинником забезпечення довгострокової життєздатності підприємства. Його суть полягає у визначенні напрямів розвитку суб'єкта малого підприємництва з урахуванням внутрішніх ресурсів та зовнішніх викликів. Фінансова звітність суб'єкта малого підприємництва у цьому процесі відіграє роль джерела аналітичної інформації, необхідної для прийняття стратегічних управлінських рішень.

Узагальнюючи все вище сказане можна прийти до висновку, що аналіз фінансової звітності є не від'ємною частиною успішного функціонування та розвитку ТОВ «Логістик Трансавто».

3.2. Комплексний аналіз фінансової звітності ТОВ «Логістик Трансавто»

Важливим елементом аналітичної роботи стає комплексний аналіз фінансової звітності як один з головних інструментів управління господарською діяльністю, оскільки саме він надає повну, всебічну характеристику фінансового стану, необхідну для управління фінансовою стійкістю, ліквідністю та платоспроможністю суб'єкта малого підприємництва, у тому числі і ТОВ «Логістик Трансавто».

Комплексний аналіз фінансової звітності ТОВ «Логістик Трансавто» дає змогу забезпечити ідентифікацію його місця в економічному середовищі, створює необхідну інформаційну базу для прийняття різноманітних управлінських та фінансових рішень. При його проведенні необхідно дотримуватись відповідних вимог, а саме:

застосовувати методики, які давали б змогу в обмежені строки якісно оцінити фінансовий стан ТОВ «Логістик Трансавто» ;

забезпечити формування групи показників, які б у своїй сукупності відповідали вимогам комплексної характеристики поточного стану товариства та перспектив його подальшого розвитку;

розробити адекватну систему однозначності інтерпретації результатів аналітичної обробки визначеної групи цільових показників з метою попередження та уникнення неоднозначності висновків щодо ідентифікації становища товариства.

Аналіз та оцінка показників фінансової звітності ТОВ «Логістик Трансавто», крім аналізу майнового стану, включає аналіз ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості та ділової активності досліджуваного товариства.

Ліквідність - це показник, який використовується для вимірювання фінансової стабільності і спроможності компанії задовольняти свої поточні зобов'язання. Він відображає, наскільки швидко компанія може перетворити свої активи у грошові кошти для покриття своїх короткострокових зобов'язань. Розрахунок ліквідності на підприємстві є важливим, оскільки такий аналіз допомагає визначити фінансову стабільність, яка вказує на здатність компанії покрити свої поточні зобов'язання за допомогою наявних активів, планувати грошові потоки, шляхом вирішення коли і які платежі здійснювати і забезпечувати достатні резерви готівки для виконання зобов'язань; визначити здатність до розширення та розвитку, коли ліквідність висока означає, що компанія може використовувати свої активи для фінансування нових проектів. Для розрахунку ліквідності складемо Баланс ліквідності і проаналізуємо його показники у додатку С.

Баланс вважається абсолютно ліквідним, коли виконується наступне правило:

$$A1 \geq P1; A2 \geq P2; A3 \geq P3; A4 \leq P4 \quad (3.1)$$

де $A1$ - найбільш ліквідні активи;

$A2$ - активи, що швидко реалізуються;

$A3$ - активи, що повільно реалізуються;

A4 - активи, що важко реалізуються;

П1 - найбільш строкові зобов'язання;

П2 - середньострокові зобов'язання;

П3 - довгострокові зобов'язання;

П4 - постійні (стійкі) пасиви.

Зіставлення перших двох груп активів дозволяють оцінити поточну ліквідність, яка свідчить про платоспроможність товариства у поточний період. Третя група відповідає за перспективну ліквідність, тобто прогноз платоспроможності на основі порівняння майбутніх надходжень і платежів.

Інформація додатку С свідчить, що Баланс товариства неможливо назвати абсолютно ліквідним, оскільки група П1 значно перевищує групу А1. Це означає, що у досліджуваного суб'єкта малого підприємництва виникають певні труднощі з платоспроможністю у майбутньому.

У довгостроковому періоді існують проблеми, оскільки вимоги абсолютної ліквідності не виконуються. Це підтверджує про недостатній рівень платоспроможності на основі порівняння майбутніх надходжень і платежів.

Аналогічно спостерігається невідповідність правилу абсолютної ліквідності переважання А4 над П4. Це свідчить, що товариство має великі зобов'язання чи високий рівень позикового капіталу в порівнянні із забезпеченням власним капіталом.

Для встановлення абсолютної ліквідності Балансу автором запропоновано керівництву товариства збільшити обсяг грошових коштів шляхом погашення частини дебіторської заборгованості.

Відмічаємо, що на сьогодні при управлінні товариством важливо розуміти його здатність погашати короткострокові боргові зобов'язання і конвертувати свої активи в грошові кошти, що оцінюється за допомогою коефіцієнтів ліквідності, які розраховано у табл. 3.2.

За результатами розрахунків у табл. 3.2 визначено, що загальний коефіцієнт ліквідності збільшився у 2023 році, оскільки темп приросту дорівнює 129,94 %, але вже у 2024 році даний показник має тенденцію до

скоротився до 0,72.

Таблиця 3.2 - Коефіцієнти ліквідності ТОВ «Логістик Трансавто» за 2022-2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Темп змін, %	
				2023 р./ 2022 р.	2024 р./ 2023р.
Загальний коефіцієнт ліквідності (покриття)	0,61	0,79	0,72	129,94	91,14
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,57	0,70	0,60	121,80	86,31
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,01	-0,01	0,02	-140,28	-133,41
Коефіцієнт ліквідності товарно-матеріальних цінностей	0,04	0,09	0,12	207,42	125,91
Коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості	0,56	0,71	0,59	126,30	82,12

Зауважимо, що загальний коефіцієнт ліквідності має нормативне значення від 1,5 до 2,5, але не менше 1. Тому слід вважати, що у ТОВ «Логістик Трансавто» виникають труднощі у погашенні своїх поточних зобов'язань з використанням лише легко реалізованих активів.

Нормативне значення коефіцієнта швидкої ліквідності має бути більше одиниці [90]. Так, у 2022 році його величина дорівнює у 2023 році - 0,7, 2024 році 0,6, що свідчить про незадоволення умови.

За нормативним значенням коефіцієнт абсолютної ліквідності знаходить в межах 0,2-0,25 [90]. Так, у 2022 році показник критично низький, а його значення дорівнює 0,01. Наступний рік характеризується скорочення даного коефіцієнта до -0,01. У 2024 році спостерігається покращення коефіцієнта абсолютної ліквідності до 0,02. Це підтверджує, що товариство має складнощі з покриттям своїх поточних зобов'язань на конкретну дату протягом доби. Одним із рішень такої проблеми є збільшення грошових резервів. Також варто звернути увагу на планування та управління грошовими потоками ТОВ «Логістик Трансавто», щоб забезпечити наявність достатнього рівня готівки для покриття негайних витрат і зобов'язань.

Коефіцієнт ліквідності товарно-матеріальних цінностей за нормою повинен дорівнювати не менше 0,5 [82]. Із підрахунку даних звітності такий

показник занадто низький, оскільки у 2022 році його величина дорівнює 0,04, 2023 році - 0,09, 2024 році - 0,12. Скорочення коефіцієнта ліквідності товарно-матеріальних цінностей може свідчити про наявність проблем зі спроможністю товариства швидко та ефективно перетворити свої запаси сировини, матеріалів та товарів у готівку. Основною проблемою такої динаміки є збільшення запасів протягом досліджуваного періоду, в результаті чого збільшується сума товарно-матеріальних цінностей на балансі. Це може бути наслідком недоцільного управління запасами, не вірного прогнозування попиту або недостатнього контролю над процесом замовлення та постачання. Тому для підвищення коефіцієнта ліквідності товарно-матеріальних цінностей потрібно розробити оптимальне управління запасами, вдосконалити прогнозування попиту та переглянути договори та комунікацію товариства з постачальниками.

Останнім розрахований коефіцієнтом є коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості, нормативне значення якого становить 0,7-1 [91]. Так, у 2021 році даний показник дорівнює 0,56, 2021 році коефіцієнт зростає до 0,71, 2024 році скорочується до 0,59, що дає підстави стверджувати про невчасне отримання товариством платежів від своїх клієнтів.

Ще однією важливою складовою фінансового управління ТОВ «Логістик Трансавто» є аналіз показників фінансової стійкості є. Він дозволяє встановити сильні та слабкі сторони фінансового стану, визначити проблемні аспекти та ризики, що можуть вплинути на подальшу діяльність, заздалегідь попереджає про фінансові проблеми, щодо яких товариство приймає певні заходи, та допомагає планувати свої фінансові ресурси.

На основі вивчення фахової літератури з фінансового аналізу доходимо висновку, що більшість науковців виділяє чотири типи фінансової стійкості:

абсолютна $\{1,1,1\}$;

нормальна $\{0,1,1\}$;

нестійка (передкризова) $\{0,0,1\}$;

кризова $\{0,0,0\}$.

Абсолютна фінансова стійкість визначається здатністю успішно функціонувати підприємству та забезпечувати стабільні фінансові результати незалежно від зовнішніх впливів і внутрішніх факторів.

Нормальна фінансова стійкість на підприємстві відображає його здатність ефективно виконувати свої фінансові зобов'язання та уникати фінансових проблем.

Нестійка (передкризова) фінансова стійкість представляє здатність зберігати фінансову стійкість та уникати потенційних фінансових проблем, які несуть за собою підвищений ризик неповернення коштів акціонерам.

Кризова фінансова стійкість на підприємстві вказує на те, що воно перебуває в кризовій ситуації та має серйозні фінансові проблеми.

Розрахунок показників фінансової стійкості ТОВ «Логістик Трансавто» представлено у табл. 3.3.

Таблиця 3.3 - Показники фінансової стійкості ТОВ «Логістик Трансавто» за 2022-2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Темп змін, %	
				2023р./ 2022 р.	2024 р./ 2023 р.
Наявність власних коштів в обороті	-17170,90	-9858,30	-13660,80	57,41	138,57
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,32	0,34	0,24	107,85	69,36
Коефіцієнт автономії	0,29	0,32	0,20	107,76	64,59
Коефіцієнт фінансової залежності	3,42	3,17	4,91	92,80	154,82
Коефіцієнт фінансового ризику	2,42	2,17	3,91	89,82	180,06
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	1,42	1,65	2,68	116,18	162,59
Коефіцієнт покриття запасів	17,11	12,45	8,38	72,74	67,29
Коефіцієнт загальної заборгованості	0,71	0,68	0,80	96,79	116,30
Коефіцієнт співвідношення власного і залученого капіталу	0,41	0,46	0,26	111,36	55,54

Після розрахунку абсолютних та відносних показників фінансової стійкості ТОВ «Логістик Трансавто» можна зробити висновки, що за 2022-2024 роки наявність власних коштів у обороті має від'ємне значення. Це свідчить про те, що товариство має більше зобов'язань (заборгованості) у сфері обігу, ніж наявних власних коштів.

Коефіцієнт фінансової стійкості розраховується шляхом відношення власного капіталу і довгострокових зобов'язань. У 2022 році показник становив 0,32, 2023 році зріс до 0,34, що пояснюється збільшенням суми капіталу та зменшенням зобов'язань. У 2024 році коефіцієнт фінансової стійкості дорівнює 0,24. Нормальне значення коефіцієнта фінансової стійкості вважається 0,7-0,9 [90]. За проведеними розрахунками стверджуємо, що цей показник не досягає і половини нормативного значення. Отже, на ТОВ «Логістик Трансавто» наявний недостатній рівень фінансової стійкості у довгостроковій перспективі.

Коефіцієнт автономії розраховується шляхом діленням загальної вартості капіталу на вартість активів. У 2022 році такий показник становить 0,29. Протягом 2023 року спостерігається збільшення даного коефіцієнта, а темп приросту становив 7,76 %. Отже показник має позитивну тенденцію до зростання, але не досягає нормативного значення (0,4-0,6). У 2024 році коефіцієнт автономії зменшується до 0,2, що свідчить про низьку стабільність діяльності товариства.

Коефіцієнт фінансової залежності є показником, що вимірює ступінь залежності ТОВ «Логістик Трансавто» від зовнішнього фінансування. Він розраховується як співвідношення пасивів до власного капіталу. За результатами розрахунків, даний коефіцієнт у 2022 році дорівнював 3,42. У 2023 році відбувається зменшення даного показника, а його значення становило 3,17. Протягом 2024 року спостерігається процес підвищення коефіцієнта фінансової залежності, оскільки темп приросту становив 54,82 %. Нормативне значення показника має дорівнювати від 1,67 до 2,5 [82], тому ТОВ «Логістик Трансавто» використовує більше фінансових ресурсів, ніж рекомендовано.

Коефіцієнт фінансового ризику визначає скільки коштів оборотних активів відповідає сумі необоротних активів. За нормою даний показник повинен знаходитися в межах 0,67-1,5 [90]. У 2022 році коефіцієнт фінансового ризику має значення 2,42, 2023 році спостерігається скорочення показника до 2,17, 2024 році коефіцієнт збільшується, оскільки його темп приросту дорівнює 80,06 %.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу визначається відношенням в грошових коштів в обороті до вартості капіталу. Так, у 2022 році даний показник має значення 1,42. Наступний рік характеризується приростом коефіцієнта маневреності і його значення становило 1,65. У 2024 році знову спостерігається збільшення даного коефіцієнта, темп приросту дорівнює 62,59 %, а його значення - 2,68. Збільшення коефіцієнта маневреності має позитивний вплив на товариство, оскільки воно нарощує достатній рівень власного капіталу відносно своїх активів, а також менше залежить від зовнішнього фінансування, такого як позики.

Коефіцієнт покриття запасів зменшується протягом досліджуваного періоду. Так, у 2022 році його значення еквівалентне 17,11, 2023 році - 12,45, 2024 році - 8,38. Динаміка даного показника свідчить про недостатній рівень покриття запасів, що було викликано збільшенням запасів. Шляхом покращення вважається або зменшення запасів на товаристві, або збільшення власного капіталу.

Коефіцієнт загальної заборгованості використовується для вимірювання ступеня залежності товариства від зовнішніх джерел фінансування, зокрема від заборгованості. Він вказує на те, скільки грошових коштів ТОВ «Логістик Трансавто» запозичило від кредиторів на кожну одиницю власного капіталу. Так, у 2022 році показник має значення 0,71, 2023 році - 0,68, 2024 році становить 0,8. Хоча у 2024 році приріст даного коефіцієнта незначний, однак це точно свідчить про посилення залежності товариства від зовнішніх кредиторів та збільшення фінансового ризику.

Нормативне значення коефіцієнта співвідношення власного і залученого капіталу має дорівнювати 0,4-0,6 [92]. Так, у 2022 році даний показник становить 0,41, 2023 році - 0,46, що є найбільш позитивним значенням за досліджуваний період, у наступному звітному році - 0,26.

За інформацією, яка наведена у додатку Т, визначимо тип фінансової стійкості на досліджуваному суб'єкті малого підприємництва.

Після проведеного аналізу виявлено ТОВ «Логістик Трансавто» перебуває у стані абсолютної фінансової стійкості, оскільки трикомпонентний показник типу фінансової стійкості має такий вигляд:

$$S = \{1,1,1\} \quad (3.2)$$

Даний тип фінансової стійкості підтверджує, що всі запаси товариства покриваються власними коштами, тобто воно повністю не залежить від зовнішніх кредиторів.

В умовах воєнного стану, негативного впливу зовнішнього середовища та підвищеного ризику втрати своїх позицій, з метою уникнення кризових явищ у фінансово-господарської діяльності ТОВ «Логістик Трансавто», для забезпечення стійкого економічного зростання, потрібно розвивати ділову активність, яка покликана сприяти мінімізації ризику невдач в умовах економічної нестабільності та конкуренції.

У зв'язку з цим, у табл. 3.4 визначаємо ступінь ділової активності, шляхом розрахунку коефіцієнтів оборотності.

Після проведених розрахунків встановлено, що коефіцієнт оборотності активів зменшується на досліджуваному товаристві, з 2,75 у 2022 році до 1,91, у 2023 та до 0,89 у 2024 році. Даний показник прямо впливає на тривалість обороту оборотних активів, яка у 2022 році становила 131 день, 2023 році - 188 день, а у 2024 році спостерігається збільшення тривалості обороту оборотних активів до 406,43 днів, за рахунок зменшення коефіцієнта оборотності.

Така динаміка тривалості обороту оборотних активів має негативний характер ТОВ «Логістик Трансавто» оскільки чим більша середня вартість

оборотних активів, тим менша тривалість обороту оборотних активів, що призводить до скорішого одержання прибутку.

Таблиця 3.4 - Коефіцієнти оборотності ТОВ «Логістик Трансавто» за 2022-2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Темп змін, %	
				2023р./ 2022 р.	2024 р./ 2023 р.
Коефіцієнт оборотності оборотних активів (K_{OA}), грн/грн	2,75	1,91	0,89	69,59	46,33
Тривалість обороту оборотних активів (T_{OA}), діб	131,03	188,28	406,43	143,70	215,86
Коефіцієнт ефективності використання ресурсів	0,99	0,90	0,47	91,34	52,29
Коефіцієнт обігу дебіторської заборгованості ($K_{одз}$) об/рік	3,10	2,11	1,03	68,21	48,84
Період погашення дебіторської заборгованості ($T_{одз}$), діб	116,28	170,47	349,06	146,61	204,77
Коефіцієнт обігу кредиторських заборгованості ($K_{окз}$) об/рік	1,35	1,35	0,67	99,91	49,49
Період обігу кредиторської заборгованості ($T_{окз}$), діб	266,82	270,75	547,10	101,48	202,07
Коефіцієнт обігу товарно-матеріальних запасів ($K_{омз}$), об/рік	54,91	26,78	8,94	48,77	33,39
Тривалість обігу товарно-матеріальних запасів, діб	6,56	13,44	40,27	205,05	299,51
Коефіцієнт обороту власного оборотного капіталу ($K_{овк}$)	-3,75	-7,28	-3,19	194,40	43,78

Така сама динаміка спостерігається і у коефіцієнта ефективності використання ресурсів, адже у 2022 році його величина становила 0,99, 2023 році - 0,9, 2024 році - 0,47. Така ситуація виникла, через отримання низького доходу, порівняно з вартістю витрачених ресурсів.

Коефіцієнт обігу дебіторської заборгованості безпосередньо впливає на тривалість погашення дебіторської заборгованості, оскільки зі збільшенням коефіцієнта - зменшується період. Так, у 2022 році даний коефіцієнт дорівнює 3,1, в той час як його тривалість обороту становить 116 діб. Наступний рік характерний зменшенням показника до 2,11, а його період погашення становить 170 днів. Далі спостерігаємо зменшення коефіцієнта до 1,03, тому тривалість

обороту дебіторської заборгованості збільшується до 349 днів. Такі зміни відбуваються в результаті коливання вартості дебіторської заборгованості у 2023 та 2024 роках.

Аналогічно впливає на свій термін оборотності коефіцієнт кредиторської заборгованості, тому за досліджуваний період спостерігається його зменшення від 1,35 у 2022-2023 роках до 0,67 у 2024 році. Це свідчить про збільшення тривалості обороту кредиторської заборгованості з 270 доби в до 547 днів за 2022-2024 роки та збільшенням розміру кредиторської заборгованості. Відповідні зміни підтверджують, що ТОВ «Логістик Трансавто» має затримки в платежах, а, отже, не оплачує свої зобов'язання вчасно.

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів у 2024 році становить 54,91. Далі спостерігається динаміка спаду даного показника, оскільки у 2023 році його значення скорочується до 26,78, 2024 році - до 8,94. Тривалість обігу матеріальних запасів становив 6 днів у 2022 році, 13 днів - 2023 році, а 2024 році 40 днів. Результати даного показника говорять про потребу скорочення запасів на товаристві.

Протягом 2022-2024 років коефіцієнт оборотності власного капіталу має від'ємне значення. Це може вказувати на те, що власний капітал не ефективно використовується для генерації оборотного капіталу або прибутку. Тобто фінансові ресурси, які були вкладені власниками, не призводять до ефективного обороту та збільшення прибутку. На досліджуваному суб'єкті малого підприємництва це може бути результатом таких причин, як погане управління запасами, висока неврегульована заборгованість або низька рентабельність діяльності.

Отже, використовуючи фінансову звітність ТОВ «Логістик Трансавто» у якості важливого джерела інформації, можна провести аналіз фінансового стану з виокремленням сукупності показників, які дають змогу оцінити ліквідність балансу, платоспроможність, фінансову стійкість та ділову активність.

3.3. Оцінки та прогнозування ризику банкрутства ТОВ «Логістик Трансавто»

В умовах воєнного стану особливої актуальності набувають проблеми оцінки ймовірності банкрутства підприємств в Україні, адже через повномасштабну збройну агресію російської федерації суттєво знижується платоспроможність населення, а більшість підприємств зазнає фінансових втрат, що призводять до появи ознак неплатоспроможності. Тому проведемо оцінку ймовірності банкрутства ТОВ «Логістик Трансавто».

Ймовірність банкрутства для суб'єктів малого підприємництва є реальним викликом, проте правильне фінансове планування, ефективне управління та гнучкість дозволяють їм не лише вижити, а й процвітати в конкурентному бізнес середовищі. Своєчасні стратегії та управлінські рішення можуть стати ключовими факторами в подоланні фінансових труднощів, неплатоспроможності і забезпеченні стійкості підприємства.

Поняття «неплатоспроможність» та «банкрутство» слід розділяти. Неплатоспроможність означає, що суб'єкт підприємницької діяльності не може вчасно виконати фінансові зобов'язання перед кредиторами, включаючи сплату заробітної плати, після закінчення визначеного строку. Банкрутство визначається як офіційна фінансова нездатність боржника виконувати платежі за своїми зобов'язаннями і визначається у судовому порядку.

Оцінка та прогнозування ризику банкрутства ТОВ «Логістик Трансавто» проведена з метою виявлення ознак кризового розвитку підприємства та попередня оцінка масштабів його кризового стану. Розглянемо експрес-діагностику банкрутства, яка є системою оцінки кризових параметрів фінансового розвитку підприємства, що здійснюється за інформацією фінансової звітності товариства.

Для оцінки та прогнозування ризику банкрутства ТОВ «Логістик Трансавто» застосуємо модель Е. Альтмана, Г. Спрінгейта, Р. Ліса, Р. Таффлера та Г. Тішоу.

Переваги та недоліки зазначених моделей представлено у табл. 3.5.

Таблиця 3.5 - Переваги та недоліки моделей прогнозування ризику банкрутства підприємства

№	Автор методу	Переваги	Недоліки
1	Е. Альтман	обмеженій кількості показників, які забезпечують точність та якість результатів; наявності логічної послідовності дослідження; можливості прогнозування банкрутства та визначення зони ризику для підприємства; в багатьох випадках точність прогнозування на рівні 95%; можливість виявлення кризи на ранніх її етапах.	застарілість, оскільки дана модель була розроблена в 1968 році; універсальність - створена для великих підприємств і не завжди ефективна для малих чи середніх компаній, або підприємств у різних галузях; статичність - модель використовує фінансові показники на момент створення, і не враховує їхніх змін у динаміці часу.
2	М. Спрінгейт	простота у розрахунку; точність – $\geq 90\%$; обмежена кількість показників; доступність вихідних даних, які відображаються у фінансовій звітності.	модель була створена для підприємств США і Канади; немає галузевої і регіональної диференціації Z-розрахунку; коефіцієнти наведені в доларах; між змінними є досить висока статистична залежність.
3	Р. Ліса	прості розрахунки; досяжні потрібні дані для обчислення розрахунків; можливість проаналізувати фінансовий стан та ймовірність банкрутства.	не адаптована до українських компаній; формулувалася під західні особливості розвитку;
4	Р. Таффлер, Г. Тішоу	спрощеність розрахунків; коректність оцінки ймовірності банкрутства підприємства, що пов'язано зі значною кількістю досліджених підприємств	непридатність використання в українських умовах; використання застарілих даних та розрахунків.

Джерело: узагальнено автором за [31, с. 185; 87, с. 13]

Засновником прогнозування банкрутства є Едвард Альтман (американський економіст, професор фінансів Нью-Йоркського університету). Він отримав всесвітнє визнання після створення математичної формули, що

вимірює ступінь ризику банкрутства кожної окремої компанії (Z score model). Е. Альтман був першим, хто успішно використав покроковий багатокритеріальний дискримінантний аналіз для виведення моделі ймовірності банкрутства з високим ступенем точності. Загальний економічний сенс моделі являє собою функцію від деяких показників, що характеризують економічний потенціал підприємства і результати його роботи за минулий період. Під час розробки власної моделі Е. Альтман вивчав фінансовий стан 66 підприємств, половина з яких збанкрутувала, а інша половина продовжувала успішно працювати. В процесі дослідження даних цих компаній, Альтман створив власну модель. На сьогоднішній день в економічній літературі більш поширеною та обгрунтованою є п'ятифакторна модель Е. Альтмана.

Оцінка та прогнозування ризику банкрутства за п'ятифакторною моделлю Е. Альтмана проведемо на підставі показників, розрахованих у табл. 3.6.

Таблиця 3.6 - П'ятифакторна модель Е. Альтмана оцінки та прогнозування ризику банкрутства ТОВ «Логістик Трансавто» за 2022-2024 рр.

Показник	Розрахунок показника	2022 р.	2023 р.	2024 р.
K1	Власні оборотні активи / валюта балансу	-0,29	-0,16	-0,25
K2	Нерозподілений прибуток / валюта балансу	0,25	2,82	0,17
K3	Прибуток до сплати відсотків і податків / валюта балансу	0,13	0,01	-0,16
K4	Власний капітал (ринкова оцінка)/позиковий капітал	0,41	0,46	0,26
K5	Виручка від реалізації (чиста) / валюта балансу	0,95	0,84	0,50
Z	$1,2 K 1 + 1,4 K 2 + 3,3 K 3 + 0,6 K 4 + 1,0 K 5$	1,62	4,89	0,08

Критерії вірогідності банкрутства в залежності від значення показника Z наступні:

$1,8 < Z$ - ступінь ризику настання банкрутства дуже високий;

$1,8 < 2,7 < Z$ - ступінь ризику настання банкрутства високий;

$2,7 < 2,9 < Z$ - ступінь ризику настання банкрутства можливий, але за певних обставинах;

$Z > 3,0$ - ступінь ризику настання банкрутства дуже низький.

Отже, при розрахунках моделі Е. Альтмана використовуються п'ять факторів (коефіцієнтів), які на найкращий спосіб можуть відображати фінансовий потенціал підприємства, у порівнянні з іншими моделями оцінки ймовірності банкрутства. Важливим є той факт, що, на відміну від більшості західних моделей оцінки ймовірності банкрутства, після розрахунку показника за цією моделлю можна визначити зону ризику, в якій знаходиться підприємство, а не лише фіксувати факт вже існуючої кризи.

У 2022 році значення показника дорівнює 1,62, що означає високу вірогідність банкрутства., оскільки такий показник менший за порогове значення 1,8. Але у 2023 році становище покращується і показник зростає до 4,89, що свідчить про незначну вірогідність банкрутства. Далі спостерігається зменшення показника до 0,8, що говорить про виникнення досить високої вірогідності банкрутства знову. Отже, протягом досліджуваного періоду ТОВ «Логістик Трансавто» не є потенційним банкрутом, а лише має середній рівень банкрутства.

Г. Спрінгейтом у 1978 році, на підставі моделі Альтмана та покрокового дискримінантного аналізу була розроблена власна модель прогнозування ймовірності банкрутства підприємства.

У процесі розробки моделі з 19 фінансових коефіцієнтів, що вважалися кращими, Г. Спрінгейтом було відібрано чотири коефіцієнти, на підставі яких була побудована модель Г. Спрінгейта. Точність моделі, на думку її розробника, дуже висока і становить 92,5 %. Оцінка та прогнозування ризику банкрутства за моделлю Г. Спрінгейта представлена у табл. 3.7.

За проведеними підрахунками стверджуємо, що досліджуване товариство не є потенційним банкрутом, оскільки значення показника протягом 2022-2023 більше за нормативне значення 0,862, а саме: у 2022 році - 1,32, 2023 році -1,18;

але у 2024 році - ситуація значно погіршується і показник дорівнює 0,15, тому вірогідність банкрутства є максимальною.

Таблиця 3.7 - Модель Г. Спрінгейта оцінки та прогнозування ризику банкрутства ТОВ «Логістик Трансавто» за 2022-2024 рр.

Показник	Розрахунок показника	2022 р.	2023 р.	2024 р.
K1	власні оборотні активи / валюта балансу	0,42	0,52	0,55
K2	прибуток до сплати податків та процентів / валюта балансу	0,13	0,08	-0,16
K3	прибуток до сплати податків / поточні зобов'язання;	0,19	0,12	-0,20
K4	виручка від реалізації / валюта балансу	0,95	0,84	0,50
Z	$Z = 1,03 K 1 + 3,07 K 2 + 0,66 K 3 + 0,4 K 4$	1,32	1,18	0,15

Модель Р. Ліса була створена ним у 1972 році для підприємств у Великобританії. Натомість, через зовнішні фактори, такі як ступінь розвитку фондового ринку, податкове законодавство та нормативи бухгалтерського обліку, на жаль, не може повністю враховувати контекст для підприємств в Україні та використана як універсальна модель для прогнозування ймовірності банкрутства. Проте через її можливість досить чітко проаналізувати фінансовий стан, проведено розрахунок показників за моделлю Р. Ліса (табл. 3.8).

За даною моделлю висока ймовірність банкрутства існує тоді, коли значення $Z < 0,037$, $Z = 0,037$ - граничне значення, $Z > 0,037$ - низька ймовірність банкрутства.

Отже, за розрахунками табл. 3.8 можна зробити висновок, що найнижча ймовірність банкрутства досліджуваного товариства спостерігається лише у 2022 році, а протягом 2023-2024 роках відбувається різкий спад даного показника, що свідчить про високу ймовірність банкрутства через негативний вплив зовнішнього середовища та воєнний стан в країні у 2024 році.

Таблиця 3.8 - Модель Р. Ліса оцінки та прогнозування ризику банкрутства ТОВ «Логістик Трансавто» за 2022-2024 рр.

Показник	Розрахунок показника	2022 р.	2023 р.	2024 р.
K1	відношення оборотного капіталу до всіх активів	0,42	0,59	0,55
K2	відношення прибутку від реалізації до всіх активів	0,11	0,06	-0,16
K3	відношення нерозподіленого прибутку до всіх активів	12,10	0,32	0,17
K4	відношення власного капіталу до позичкового капіталу	0,41	0,46	0,26
Z	$Z = 0,063 K 1 + 0,092 K 2 + 0,057 K 3 + 0,001 K 4$	0,73	0,06	0,03

У 1977 році британські вчені Р. Таффлер і Г. Тішоу випробували підхід Е. Альтмана, на основі даних вісімдесяти британських компаній, і розробили чотирьохфакторну прогнозну модель з відмінним набором факторів. Ця модель рекомендується для аналізу, оскільки вона враховує сучасні тенденції в бізнесі та вплив перспективних технологій на структуру фінансових показників.

Оцінка та прогнозування ризику банкрутства за моделлю Р. Таффлера та Г. Тішоу представлена у табл. 3.9.

Таблиця 3.9 - Модель Р. Таффлера та Г. Тішоу оцінки та прогнозування ризику банкрутства ТОВ «Логістик Трансавто» за 2022-2024 рр.

Показник	Розрахунок показника	2022 р.	2023 р.	2024 р.
K1	відношення прибутку від реалізації продукції до короткострокових зобов'язань	0,28	0,10	-0,20
K2	відношення оборотних активів до зобов'язань	0,59	0,75	0,69
K3	відношення короткострокових зобов'язань до всіх активів	0,68	0,66	0,76
K4	відношення власного капіталу до позичкового капіталу.	0,41	0,46	0,26
Z	$Z = 0,53 K 1 + 0,13 K 2 + 0,18 K 3 + 0,16 K 4$	0,42	0,34	0,16

За даною методикою при високій ймовірності банкрутства значення коефіцієнта має бути $Z < 0,2$, якщо значення лежить в межах $0,2 < Z < 0,3$ - можливе банкрутство, при $Z > 0,3$ - ймовірність банкрутства низька.

Проведені у табл. 3.9 розрахунки свідчать, що у 2022 році такий показник дорівнює 0,42 що підтверджує низьку ймовірність банкрутства, у наступному році показник дорівнює 0,34 - це означає можливе банкрутство, у 2024 році скорочується до 0,16 що свідчить про низьку ймовірність банкрутства.

Враховуючи проведені розрахунки оцінки та прогнозування ризику банкрутства за зарубіжними моделями, пропонуємо при розробці моделей оцінки та прогнозування ризику банкрутства українських підприємств врахувати такі пропозиції: модель повинна базуватися на національних стандартах обліку та звітності; використовувати інформацію фінансової звітності вітчизняних підприємств; дотримуватися системності у виборі фінансових показників для всебічної діагностики стану підприємства з урахуванням його галузевої специфіки та особливостей; приділити увагу показникам використання ресурсів, особливо капіталу, та показникам ліквідності, фінансової стійкості; спиратися на репрезентативну вибірку.

Висновки за розділом 3

1. З'ясовано, що аналіз фінансової звітності є не від'ємною частиною успішного функціонування та розвитку ТОВ «Логістик Трансавто».

Встановлено, що на підставі даних Балансу аналізується склад та структура майна товариства, ліквідність та оборотність засобів, наявність власного та запозиченого капіталу, зміна дебіторської та кредиторської заборгованості та інші показники; Звіту про фінансові результати з'ясовується динаміка та структура доходів, витрат, обсяги прибутків та збитків від діяльності ТОВ «Логістик Трансавто» за звітний період, рентабельність тощо.

Розроблено етапи проведення фінансового аналізу ТОВ «Логістик Трансавто» в умовах діючих форм фінансової звітності. Показники спрощених форм Балансу та Звіту про фінансові результати дозволяють здійснити аналіз фінансового стану товариства й розробити модель використання аналітичної

інформації для прийняття інформаційно обґрунтованих економічних рішень системою управління та зовнішніми користувачами.

2. Проведений аналіз фінансової звітності за запропонованим автором алгоритмом дозволив зробити висновок про те, що Баланс ТОВ «Логістик Трансавто» є ліквідний, але показники ліквідності не завжди відповідають нормативам. Товариство має абсолютний тип фінансової стійкості, оскільки всі його запаси покриваються власними коштами. Розраховані абсолютні і відносні показники фінансової стійкості потребують розгляду з боку керівництва та виправлення, оскільки більшість з них не відповідає нормативним значенням. Аналіз коефіцієнтів оборотності доводить, що термін обороту оборотних активів збільшується разом із терміном погашення дебіторської заборгованості.

3. Узагальнено інформацію щодо моделей оцінки та прогнозування ризику банкрутства зарубіжних підприємств, виділено їх переваг і недоліків, розроблено пропозиції щодо створення моделей оцінки та прогнозування ризику банкрутства для українських підприємств.

За підсумком проведених розрахунків оцінки та прогнозування ризику банкрутства за зарубіжними моделями, встановлено, що ТОВ «Логістик Трансавто» знаходиться в незадовільному стані, оскільки всі чотири коефіцієнта свідчать про потенційне збанкрутування. Якщо не вирішити проблеми з ліквідністю, розміром запасів та фінансовою стійкістю товариство у майбутньому може стати банкрутом. Це буде означати, що воно не зможе виконати свої фінансові зобов'язання і не буде мати можливості платити кредиторам або іншим сторонам, яким воно заборгувало грошові кошти.

ВИСНОВКИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ

У результаті виконання кваліфікаційної роботи можна зробити наступні висновки:

1. Констатована відсутність єдиного трактування термінів, що застосовуються для характеристики суб'єктів малого підприємництва, у нормативних документах та науковій дискусії вчених, що призводить до зниження ефективності регулювання державної підтримки та користування нею з боку малого бізнесу. Встановлено, що суб'єкти малого підприємництва представляють провідний сектор ринкової економіки. Вони визначають темпи економічного розвитку, структуру та якісну характеристику ВВП. Розглянуто проблеми та перспективи розвитку суб'єктів малого підприємництва в Україні.

2. Нормативно-правове забезпечення процедури складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва регламентується як нормативними актами, затвердженими для всіх підприємств, так і розрахованими тільки для суб'єктів малого підприємництва.

Основними нормативними актами, які регулюють складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва, є Конституція України, Цивільний, Податковий кодекс, Закони України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб підприємців та громадських формувань», «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» та інші нормативні акти.

3. Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є ТОВ «Логістик Трансавто». Управління товариством здійснює директор, який є його вищим органом керівництва. Результати аналізу показників фінансово-господарської діяльності ТОВ «Логістик Трансавто» свідчить про тенденцію до розширення масштабів діяльності, що підтверджується зростанням майна, чистого доходу та прибутку протягом 2023 року. Однак у 2024 році намітилася тенденція до спаду

цих показників. Динаміка рентабельності демонструє негативні зміни, зокрема зниження рентабельності продажів за 2022-2024 років.

Бухгалтерський облік у товаристві ведеться головним бухгалтером та бухгалтером із використанням програмного забезпечення «1С:Підприємство 8.3» та конфігурації «1С: Бухгалтерія». Втім, цей програмний продукт є небажаним для використання в Україні, оскільки розроблений країною-агресором. Враховуючи специфіку діяльності ТОВ «Логістик Трансавто», оптимальним варіантом може стати програма «Дебет-Плюс», яка забезпечує аналогічний функціонал і в цілому відповідає потребам товариства.

Зазначаємо, що недоліком організації обліку в товаристві є відсутність графіка документообігу та документа про облікову політику. Для усунення цього недоліку розроблено алгоритм складення графіка документообігу та запропоновано приклад облікової політики, які можуть бути впроваджені товариством у його діяльність.

ТОВ «Логістик Трансавто» використовує загальну систему оподаткування та є платником податку на прибуток, податку на додану вартість, єдиного соціального внеску та військового збору. Бухгалтерський облік ведеться на основі загального плану рахунків.

4. Розкрито сутність поняття «фінансова звітність», склад та принципи її складання. З'ясовано, що належним чином підготовлена та складена фінансова звітність суб'єктами малого підприємництва стає корисною для внутрішніх та зовнішніх користувачів для прийняття ними адекватних управлінських та інших рішень. В цьому контексті вирішальну роль відіграє послідовність етапів її складання, які на нашу думку, мають виконуватись за запропонованим автором алгоритмом. Визначено роль процесу переоцінки активів у формуванні фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва. Виявлено, що нормативно правова база з цього питання носить переважно рекомендаційний характер, що може призводити до умисного завищення або заниження вартості оборотних та необоротних активів. Рекомендовано на законодавчому рівні прийняти додаткові заходи, щодо регулювання процесу переоцінки оборотних

та необоротних активів, зокрема затвердження до обов'язкового виконання під час такої переоцінки.

5. ТОВ «Логістик Трансавто» Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», який включає Баланс (форма № 1-м) та Звіт про фінансові результати (форма № 2-м).

На основі вивчення первинних документів, реєстрів обліку, оборотно-сальдової відомості та фінансової звітності ТОВ «Логістик Трансавто» за 2024 рік, встановлено правильність заповнення Балансу та Звіту про фінансові результати товариством. Всі статті Балансу та Звіту про фінансові результати заповнюються на основі робочого Плану рахунків бухгалтерського обліку товариства, розробленого з використанням загального Плану рахунків бухгалтерського обліку.

6. Вивчення міжнародного досвіду складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва дозволило встановити, що на сьогодні розроблений та впроваджується Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств. Однак підхід до застосування зазначеного стандарту в країнах Європейського Союзу та світу різний, що пов'язано зі значною складністю стандарту та різними критеріями віднесення суб'єктів підприємництва до категорії малих

7. Для удосконалення фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва рекомендовано внести зміни до Спрощеного плану рахунків; запропоновано включити додаткові розділи у фінансову звітність суб'єктів малого підприємництва з метою поліпшення її інформативності та врахування специфіки їх діяльності; доповнити НП(С)БО, які б регламентували порядок додавання додаткових розділів до фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва; відомості формування активу та пасиву Балансу й Звіту про фінансові результати, які розроблені на підставі облікових реєстрів (відомостей 1-м, 2-м, 3-м, 4-м, 5-м).

8. Встановлено, що на підставі даних Балансу аналізується склад та структура майна товариства, ліквідність та оборотність засобів, наявність

власного та запозиченого капіталу, зміна дебіторської та кредиторської заборгованості та інші показники; Звіту про фінансові результати визначається динаміка та структура доходів, витрат, обсяги прибутків та збитків від діяльності ТОВ «Логістик Трансавто» за звітний період, рентабельність тощо.

Дослідження методики проведення аналітичної оцінки фінансової звітності товариства дає підстави стверджувати, що показники спрощених форм Балансу та Звіту про фінансові результати дозволяють здійснити аналіз фінансового стану для прийняття інформаційно-обґрунтованих економічних рішень системою управління і зовнішніми користувачами з виокремленням найбільш суттєвих інформаційних потреб різних категорій користувачів, а також надають можливість прогнозування фінансово-господарської діяльності ТОВ «Логістик Трансавто» та сприяють підвищенню її ефективності.

10. За розробленим алгоритмом фінансового аналізу досліджено фінансовий стан ТОВ «Логістик Трансавто» за 2022-2024 роки. За розрахованими значеннями показників фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності, ділової активності встановлено, що товариство має фінансові проблеми, критично низьку рентабельність, збитковість, фінансові втрати, недостатню ліквідність, зростання заборгованості. Баланс ТОВ «Логістик Трансавто» є ліквідним, але показники ліквідності часом не відповідають встановленим нормативним значенням. Тип фінансової стійкості товариства - абсолютний, оскільки всі запаси підтримуються власними коштами. Розраховані значення абсолютних і відносних показників фінансової стійкості не відповідають нормативним значенням, і потребують уваги з боку керівництва для виправлення. Термін обороту оборотних активів зростає разом із термінами погашення дебіторської заборгованості.

Для покращення фінансового стану керівництву товариства рекомендується покращити управління оборотними активами (наприклад забезпечити оптимальне управління запасами); скоротити час обороту запасів шляхом прогнозування попиту для накопичення тільки необхідної кількості запасів; запровадити ефективну систему інвентаризації, яка допоможе уникнути

зайвих запасів і забезпечити точний контроль над складськими запасами; товариству орієнтуватися на власні ресурси, що сприятиме підвищенню стабільності та фінансової незалежності.

11. Узагальнено інформацію щодо методів та моделей оцінки та прогнозування ризику банкрутства зарубіжних підприємств, виділено їх переваг і недоліків, розроблено пропозицій щодо створення моделей оцінки та прогнозування ризику банкрутства українських підприємств.

Розраховані показники ризику банкрутства вказують на високий ризик банкрутства ТОВ «Логістик Трансавто». Якщо ситуація з ліквідністю, розміром запасів та фінансовою стійкістю не буде виправлена, товариство опиниться у стані неплатоспроможності. Це свідчитиме про неможливість виконання фінансових зобов'язань перед кредиторами та іншими зацікавленими сторонами. Банкрутство означає юридичне оформлення ситуації, коли фінансова стабільність порушена і шанси відновлення стають мінімальними.

ПЕРЕЛІК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артюх-Пасюта О. В., Кондратенко Ю. І. Якісні характеристики корисної фінансової інформації відповідно до Концептуальної основи фінансової звітності : Актуальні питання розвитку науки та забезпечення якості освіти у XXI столітті : тези доповідей XLVII Міжнародної наукової студентської конференції за підсумками науково-дослідних робіт студентів за 2023 рік (м. Полтава, 25 квітня 2024 р.). Полтава : ПУЕТ, 2024. С. 125-128.
2. Антонюк О. П., Ступницька Т. М. Економічний аналіз (практикум) : посібник. Київ : Патерик, 2021. 320 с.
3. Багрій К. Л. Трансформація фінансової звітності в Україні за МСФЗ: перспективи та основні перешкоди. *Вісник Чернівецького торговельно економічного інституту*. 2018. Вип. 3. С. 83-89.
4. Банера Н. П., Гелей Л. О. Фінансова звітність суб'єктів малого підприємництва: оцінка та шляхи підвищення інформативності показників. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2021. № 1 (71). С. 55-62.
5. Безверхий К. В., Мороз І. В., Приймак Н. В., Юрченко О. А. Фінансова та податкова звітність українських підприємств під час воєнного стану. *Інтернаука. Серія: Економічні науки*. 2022. № 8 (64). С. 96-105.
6. Беляєв С. Д. Фінансова звітність у системі стратегічного управління підприємством. *Економіка та держава*. 2022. № 11. С. 56-60.
7. Богаченко А. В. Огляд відмінності та спорідненості понять малий бізнес та мале промислове підприємництво в Україні. *Економіка: реалії часу*. 2015. №4. С. 20-27.
8. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку: навч. посіб. Житомир : ПП «Рута», 2021. 496 с.
9. Волощук Н. Ю. Теоретичні підходи до дослідження сутності категорії

- малого підприємництва. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2015. Вип. 2. С. 13-17.
10. Власюк Н. І. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2024. 253 с.
  11. Голобородько Т. В. Облік та оподаткування суб'єктів малого бізнесу у зарубіжних країнах в умовах застосування міжнародних стандартів фінансової звітності. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 12. С. 149-154.
  12. Джугалик Т. Д., Пономаренко А. А., Пономаренко С. А. Роль бухгалтера в умовах кіберзагроз: захист фінансової інформації. *Наука і молодь у XXI сторіччі* : збірник матеріалів XI Міжнародної молодіжної науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава, 10 листопада 2025 року). Полтава : ПУЕТ, 2025. С. 540-542.
  13. Довбня С. Б., Разганяєва Т. М. Методичні основи оцінки фінансової стійкості підприємства з урахуванням впливу факторів зовнішнього середовища. *Науково-виробничий журнал «Бізнес навігатор»*. 2020. №3 (59). С. 89-94.
  14. Дорогань-Писаренко Л. О., Єгорова О. В., Яснолоб І. О. Методичні підходи до оцінки ймовірності банкрутства українських підприємств. *Причорноморські економічні студії*. 2022. Вип. 76. С. 209-216.
  15. Дропа Я. Б. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 238 с.
  16. Єгорова О. В., Крутько С. В. Аналіз галузевих підходів до запобігання банкрутству: на прикладі аграрних підприємств і туристичних операторів. *Актуальні проблеми сталого розвитку*. 2025. Том 2. (5). С. 7-14.
  17. Єпіфанова І. М. Роль і місце аналізу фінансової звітності в процесі здійснення фінансово-господарської діяльності суб'єктами господарювання. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Вип. 23. Ч. 1. С. 162-166.

18. Єршова Н. Ю., Портна О. В. Аналіз господарської діяльності: теорія і практикум : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2024. 308 с.
19. Загурський О. М. Фінансовий аналіз: кредитно-модульний курс : навч. посіб. Київ : ЦНЛ, 2021. 472 с.
20. Звітність підприємства: підручник / М.І. Бондар та ін. К.: ЦУЛ, 2015. 570 с.
21. Зоріна О. А., Петраковська О. В., Юрченко О. А. Фінансова та податкова звітність суб'єктів малого підприємництва. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2021. Вип. 12. (247). С.100-106.
22. Іванчук Н. В. Звітність підприємств : навч. посіб. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 208 с.
23. Ізмайлова К. В. Сучасні технології фінансового аналізу : монографія. Київ : МАУП, 2020. 148 с.
24. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ Міністерства фінансів України 30.11.1999 № 291 зі змінами і доповненнями. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
25. Кальченко О. М., Шишкіна О. В. Фінансовий аналіз: теорія і практика : (у схемах і таблицях) : навч. посіб. Чернігів : Видавець Брагинець О.В., 2019. 435 с.
26. Кириченко К. Т. Аналіз діяльності підприємств в умовах світової фінансово-економічної кризи. *Економіка, фінанси, право*. 2009. № 8. С. 18-24.
27. Кириченко О. А. Роль фінансової звітності в аналітичному забезпеченні стратегічного управління. *Бізнес Інформ*. 2023. № 3. С. 103–107.
28. Кіндрацька Г. І., Загородній А.Г., Кулиняк Ю.І. Аналіз господарської діяльності : підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки. 2019. 320 с.
29. Ковальчук Т., Вергун А. Аналіз фінансового стану: теорія, методика, організація : монографія. Чернівці : Чернівецький національний

університет ім. Юрія Федьковича, 2020. 175 с.

30. Ковалевич О. В., Кузь Є. Д., Артюх-Пасюта О. В. Форензик як інструмент розслідування фактів фальсифікації фінансової звітності : тези доповідей XLVI Міжнародної наукової студентської конференції за підсумками науково-дослідних робіт студентів за 2022 рік «Актуальні питання розвитку науки та забезпечення якості освіти у XXI столітті» (м. Полтава, 25 квітня 2023 р.). Полтава : ПУЕТ, 2023. С. 146-148.
31. Козлянченко О. М. Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємства при загрозі банкрутства. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. № 10 (112). С. 182-187.
32. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96 ВР зі змінами і доповненнями. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
33. Концептуальна основа фінансової звітності. зі змінами і доповненнями. URL:: <http://www.rada.gov.ua>.
34. Копняк Н. І. Малий бізнес як складова ефективного функціонування економіки регіону. *Актуальні проблеми економічного і соціального розвитку регіону*. 2015. № 6. С. 82-85.
35. Костирко Р. О., Замай О. О. Вартісно-орієнтована звітність як інструмент транспарентності фінансового і управлінського обліку. *Економіка та держава*. 2022. № 5. С. 50-55.
36. Кулик В. І., Левченко З. М., Єрмолаєва М. В. Таксономія фінансової звітності за міжнародними стандартами. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2021. № 4. С. 81-84
37. Крейніна М. Н. Аналіз фінансового стану та інвестиційної привабливості акціонерних товариств в промисловості, будівництві та торгівлі. Одеса : Власна справа, 2020. 256 с.
38. Кривов'язюк І., Кость Я. Діагностика фінансово-господарської діяльності промислового підприємства. *Прикладна економіка*. 2011. № 9. С. 39-42.
39. Куліш Г., Чепка В., Гавриленко Ю. Методичні підходи до оцінки

- фінансового стану підприємства: переваги та недоліки. *Економічні горизонти*. 2023. № 1(23). С. 106-120.
40. Лесюк А. С. Методика комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарських підприємств. *Економіка та держава*. 2020. № 8. С. 83-88.
41. Лобова О. М., Ломоносов Д. С. Сучасна практика оцінки фінансового стану підприємств України із використанням національних моделей. *Економіка та держава*. 2020. № 3. С. 94-99.
42. Мадрига Г. М. Поняття, місце і роль малих підприємств в економіці: економічні та соціальні аспекти. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2015. № 767. С. 154-163.
43. Майстро Р. Г., Познякова А. А. Важливість систематичного проведення аналізу фінансового стану підприємства. *Вісник НТУ «Харківський політехнічний інститут»*. 2013. № 20 (993). С. 163-168.
44. Малишкін О. І., Безверхий К. В., Ковова І. С.. Гармонізація бухгалтерського обліку та оподаткування на підприємствах України в контексті нормативів ЄС : монографія. Київ: Видавничий дім «АртЕк», 2018. 418 с.
45. Матківська Н. І. Фінансова звітність підприємства та використання її показників для прийняття управлінських рішень. *Актуальні проблеми функціонування господарської системи України : матеріали ХХVІІІ Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих учених*. Львів : Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2021. С. 104-106.
46. Марусяк Н. Л. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Чернівці : Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича, 2020. 171 с.
47. Матусова О. М. Сутність і класифікація малого сільського підприємництва. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2016. № 1. С. 12–17.

48. Мачуський В. В. Суб'єкти малого й середнього підприємництва в Європейському союзі й Україні: нормативне визначення та класифікація. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. №2. С. 156-158.
49. Мединська Т., Слюсар Р. Альтернативні системи оподаткування малого бізнесу в зарубіжних країнах: досвід для України ; збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. 2015. Вип. 30. С. 231-244.
50. Методичні рекомендації з формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті : наказ Міністерства транспорту України № 65 від 05.02.2001 р. зі змінами і доповненнями. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/>
51. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами : наказ Міністерства фінансів України від 25.06.2003 р. № 422 зі змінами і доповненнями. URL: <http://www.rada.gov.ua>. (з змінами та доповненнями).
52. Міжгалузеві нормативи чисельності працівників бухгалтерського обліку : наказ Міністерства фінансів України 26.09.2003 р. № 269 зі змінами і доповненнями. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
53. Міжнародний стандарт фінансової звітності 1 (МСФЗ 1). Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_004#Text.
54. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх . URL: <http://www.rada.gov.ua>.
55. Міца В. В. Малий бізнес як суб'єкт економічної системи регіону . *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. №20. С. 123-130.
56. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.
57. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні

- засоби» : наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92 зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z028800#Text>.
58. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : наказ Міністерства фінансів України 29.09.1999 р. № 290 зі змінами і доповненнями. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
59. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : наказ Міністерства фінансів України 31.12.1999 р. № 318 зі змінами і доповненнями. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
60. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» : наказ Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39 зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text>.
61. Небильцова О. В., Король В. І. Особливості застосування міжнародного стандарту фінансової звітності для малих та середніх підприємств у Європейському Союзі та Україні. *Економічний аналіз*. 2015. Том 21. № 2. С. 292-297.
62. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
63. Паршин Ю. І., Паршина О. А. Основи економічного аналізу : навч. посіб. Дніпро : ФОП Дробязко С.І., 2020. 180 с.
64. Пічугіна Т. С., Шубіна С. В., Мірошник О. Ю. Фінансовий аналіз у схемах і таблицях : навч. посіб. Львів : «Новий Світ-2000», 2019. 325 с.
65. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 1591 зі змінами і доповненнями. URL:<http://www.rada.gov.ua>.
66. Податковий кодекс : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI_зі змінами і доповненнями. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
67. Порядок подання фінансової звітності : постанова Кабінету Міністрів

- України від 28.02.2000 р. № 419 зі змінами і доповненнями. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
68. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
69. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22.03.2012 р. № 4618-VI зі змінами і доповненнями. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>.
70. Про затвердження Методичних рекомендацій із застосування реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами : наказ Міністерства фінансів України від 15.06.2011 р. № 720 зі змінами і доповненнями. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
71. Про затвердження спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку : наказ міністерства фінансів України від 19.04.2001 р. № 186 зі змінами і доповненнями. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
72. Пукало О. Теоретичні проблеми та перспективи розвитку малого бізнесу в Україні. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2017. № 4. С. 31-37.
73. Рекомендація Європейської комісії від 6 травня 2003 року про визначення мікро-, малих та середніх підприємств (нотифіковано за документом номер С(2003) 1422) (2003/361/ЄС) // Офіційний вісник Європейського союзу. 2003. – Вип. 20.5. С. 124-128.
74. Рузакова О. В. Аналіз сучасних методик оцінювання фінансового стану підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 2. Том 1. С. 7-13.
75. Самайчук С. І., Крикунова В. М., Танклевська Н. С. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Херсон : Олді-Плюс, 2019. 215 с.
76. Сарапіна О. А., Пінчук Т. А., Стефанович Н. Я. Практикум з фінансового аналізу : навч. посіб. Херсон : Олді-Плюс, 2020. 225 с.

77. Скорнякова Ю. Б., Котолевець Т. С. Аналіз фінансового стану в системі управління сучасним підприємством. *Перспективи сталого розвитку економіки: національний та регіональний аспект* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 19 вересня 2020 р.). Київ : Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського, 2020. С. 97-101.
78. Смірнова О., Стадник М. Фінансова звітність: історичний аспект розвитку та сучасні орієнтири. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації* : Міжнародний збірник наукових праць. 2014. Вип. 2. С. 116-119.
79. Сосновська О. О. Методичні підходи до діагностування фінансового стану підприємства. *Modern Economics*. 2019. № 14(2019). С. 264-271.
80. Тарасенко Н. В., Вагнер І. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Львів : Видавництво «Новий Світ-2000», 2019. 442 с.
81. Тохматиш Т.А. Малі підприємства: їх переваги та недоліки в сучасних умовах господарювання. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2015/13/2015/25.pdf>.
82. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : навчально-методичний посібник. Полтава: ПДАУ, 2021. 99 с.
83. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / Склабінська А. І., Дrajниця С. А., Федорук Л. Д. ; за загальною редакцією М. П. Войнаренка. Львів : «Новий Світ-2000», 2020. 341 с.
84. Фінансовий аналіз : навч.-метод. посіб. / Л. С. Селіверстова, О. В. Скрипник ; за заг. ред. С. М. Безрутенка. Київ : ЦУЛ, 2021. 273 с.
85. Фролова В. Ю. Актуальні проблеми діяльності суб'єктів малого підприємництва в Україні. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2017. № 1. С. 16-34.
86. Ходзицька В. Нефінансова та фінансова звітність корпорацій: вплив ризиків. *Перспективи розвитку обліку, аналізу та аудиту в контексті*

- євро інтеграції* : матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції. Одеса : ОНЕУ, 2022. С. 85-87.
87. Хринюк О. С., Бова В. А. Моделі розрахунку ймовірності банкрутства як метод оцінки фінансового потенціалу підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 2. С.12-15.
  88. Цивільний кодекс: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV зі змінами і доповненнями. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
  89. Чебанова Н. В., Чупир Т. Я., Василенко Ю. А. Фінансова звітність підприємств : навч. посіб. Харків : Фактор, 2006. 444 с.
  90. Череп А. В., Гамова О. В., Козачок І. А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К : Кондор, 2024. 268 с.
  91. Черняєва О. В., Гриненко А. Ю. Сутність і значення малого підприємництва у світовій економіці. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Вип. 3. С. 33-42.
  92. Черниш С. С. Економічний аналіз : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2022. 310 с
  93. Шеверя Я. В. Фінансова звітність у системі інформаційного забезпечення прийняття рішень : автореф. дис.. ... канд. екон. наук : 08.00.09. Житомир, 2011. 24 с.
  94. Шипіна С. Б. Зарубіжний досвід розкриття інформації про фінансові результати у фінансовій звітності за МСФЗ. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 17. С. 147-150.
  95. Шморгун Н. П., Головка В. І. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : ЦНЛ, 2006. 528 с.

